

ΜΟΥΣΑ

ΜΗΝΙΑΤΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ — ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ — ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΔΟΣ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ 37
 ΠΟΙΗΣΗ — ΔΙΗΓΗΜΑ — ΚΡΙΤΙΚΗ — ΕΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ — ΘΕΑΤΡΟ — ΜΟΥΣΙΚΗ

ΧΡΟΝΙΑ Α' — ΦΥΛΛΟ 2 — ΑΘΗΝΑ ΣΕΠΤΕΜΒΡΗΣ 1920

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ : Σε δύο τραγουδιστές : — *Ἀποκριτικὴ γραφὴ στὸν Κωσταντῖνο Χατζόπουλο*
 — *Στὸ Λάμπρο Πορφύρα γιὰ τὶς «Σκιές» του.*
- ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ : Στὸ φῶς τῆς λάμπας.
- ΣΠΥΡΟΣ ΝΙΚΟΚΑΒΟΥΡΑΣ : Ἄπ' τὶς Στροφές.
- ΛΕΩΝ ΚΟΥΚΟΥΛΑΣ : Στροφές.
- ΚΩΣΤΗΣ ΒΕΛΜΥΡΑΣ : Σιδερό.
- Α. Δ. ΠΑΠΑΔΗΜΑΣ : Τὶς πρώτες μέρες τοῦ Χυνόπωρου.
- Μ. ΓΙΑΝΝΑΤΟΣ : Θέλω.
- ΑΝΑΚΡΕΩΝ : Εἰς Κιθάραν — Εἰς ἑαυτὸν — Εἰς τὸ ἔαρ
 — Εἰς Κόρη.
- ΚΩΣΤΑΣ ΟΥΡΑΝΗΣ : Βράδυ στὴ Ρώμη — Ὀλλανδικὸ
 Χωριὸ — Τὸ κανάλι — Φρέσκο Μιχαηλαγγέλιο
 — Καμπάνια Ρομὰνα.
- ΓΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑΣ : Τραγοῦδι—Σύμβολο—Eragmentum.
- ΜΙΧ. Δ. ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΣ : Γαλήνη.
- Γ. Α. ΡΟΗΣ : Χωρισμός.
- ΔΕΛΑΣ ΑΓΓΕΛΟΣ : Ἀγάπες.
- ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ : Τὰ μάτια τῆς Ἀγωνίας — Τὰ μά-
 τια τῆς Θυσίας.
- PETER NANSEN : Ὁ Θάνατος.
- LUDWIG UHLAND : Ὁ Πύργος τῆς ἀκρογιαλιᾶς —
 Ἡ κόρη τῆς ξενοδόχας.
- CHARLES BAUDELAIRE : Τὸ παράπονο ἑνὸς Ἰ-
 καρου.
- Γ. ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ : Τὸ Ἐσωτερικὸ δράμα, κί ἡ Δραμα-
 τικὴ Τέχνη στὴν Πολωνία.
- C : Κώστας Χατζόπουλος.
- D : Ἴων Δραγούμης.
- Ξένη Φιλολογία — Ἑλληνικὴ Φιλολογία — Σημειώματα.

LA MUSE

Publication mensuelle — Belles Lettres — Beaux Arts — Théâtre
 Critique — 37 Rue Colocotroni—Athènes—Grèce. = = =

ΜΟΥΣΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ — ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ — ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΔΟΣ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ 37
ΠΟΙΗΣΗ — ΔΙΗΓΗΜΑ — ΚΡΙΤΙΚΗ — ΕΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ — ΘΕΑΤΡΟ — ΜΟΥΣΙΚΗ

ΧΡΟΝΙΑ Α΄ — ΦΥΛΛΟ 2 — ΑΘΗΝΑ ΣΕΠΤΕΜΒΡΗΣ 1920

ΣΕ ΔΥΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙΣΤΕΣ

1

ΑΠΟΚΡΙΤΙΚΗ ΓΡΑΦΗ
ΕΤΟΝ ΚΩΣΤΑΝΤΙΝΟ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟ

Κάποτε άκουσες κ' έμένα
σά φωνή στοχαστική·
στρατοκόπε, μακρυά πηγες,
τò άκουσμα γοργό, και σβεϊ.

Κι αν με άκους άκόμα κάπου,
άδειο βούϊσμα έγω για σέ...
Κ' έσò πάντα έμπρός μου στένεις
και δè σβεϊς, διαβατικέ.

Κ' έτσι τώρα πò μακρυάθε
σά να μ' έχης θυμηθῆ,
σίχος γίνεται ή γραφή μου
και κινάει για να σε βρῆ.

6 1 1907

2

ΣΤΟ ΛΑΜΠΡΟ ΠΟΡΦΥΡΑ
ΓΙΑ ΤΙΣ "ΣΚΙΕΣ", ΤΟΥ

Του βαριου μου λογισμου
θολδ τρέχει τò νερό·
πιδ άλαφρό, πιδ λαγαρό
μήτε ή χάρη του Ρυθμου
δè μπορεί να μου τò κάμη.
Και ά! Ζηλεύω τò καλάμι
πò οί νεράιδες σου χάρισαν
και πò μέσα του δλους κλείσαν
των πουλιών τους στενασμούς,
και τò δάκρυο πò τò χύνεις
μουσικò σάν από τους
σταλασμούς τῆς Ίπποκρήνης.

20.5.1920

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΣΤΟ ΦΩΣ ΤΗΣ ΛΑΜΠΑΣ

Σκυμμένος πάνω στο γραφείο του πού το φωτίζει μιά λάμπα με κόκκινο ἀμπαζούρι, γράφει το καινούριο ρομάντζο του. Ἡ σκέψη πού θέλει νὰ χυθῆ στο ἄσπρο χαρτί τοῦ σφίγγει τὰ μελίγγια, κάνει τις φλέβες του νὰ πετᾶνε. Σφίγγει δυνατά, νευρικά τὴν πέννα πού τρέμει μέσα στὰ μακριὰ κοκκαλιάρικα δάχτυλά του, σὰ νὰ θέλῃ νὰ τὴν υποτάξῃ στὴν ἔμπνευσή του, νὰ τὴνε δαμάσῃ σὰν ἄγριο ἄλογο, νὰ τὴνε στύψῃ ὅσο νὰ τὴν ἀναγκάσῃ νὰ χύσῃ ἀπὸ μέσα της τὸ κίτρινο, κεχριμπαρένιο, σπιθόβολο κρασί τῆς ἰδέας σὰν ἓνα παχί, γιομάτο, τσαμπὶ σταφύλι.

Ἡ πέννα πατάει βαρεῖα πάνω στο ἄσπρο χαρτί τρίζοντας, ἀγκομαχώντας σὰν τὴ γυναίκα πού θέλει νὰ γεννήσῃ καὶ νιώθει τοὺς πόνους νὰ τὴνε σφάζουνε, υποταγμένη στὴ σιδερένια ἀντίστασή της, νικημένη μπρὸς στὴ δύναμη τῆς θέλησής του, σκιάβα τῆς ἔμπνευσής του. Οἱ σελίδες βγαίνουνε, πετοῦνε γρήγορα κάτω ἀπὸ τὴν πέννα του, νωπές, ἀνυπόμονες νὰ διαλαλήσουνε τὴ δόξα τοῦ πατέρα τους.

Ἄ! τὸ ἔργο αὐτό, θὰ εἶναι μιά δόξα, θὰ εἶναι ἡ Δόξα του αὐτῆ. Τὸ νιώθει πῶς μέσα στις σελίδες αὐτές, πού βιάζονται νὰ πετάξουνε μέσα ἀπὸ τὰ δάχτυλά του σὰ μαῦρα χελιδονάκια, εἶναι ὅλη του ἡ ψυχὴ κρυμμένη, ἡ ἀνήσυχη, ἡ διψασμένη. Ἀλήθεια, πάλεψε, μὰ εἶναι τώρα, τὸ νιώθει, ὁ νικητὴς πού κρατᾶει τὴ σκληρὴ ἀλήθεια στὸ χέρι. Τὸ ἔργο αὐτό, ἓνα κομμάτι ἀπὸ τὴ ζωὴ του, ζυμωμένο μὲ τὸ αἷμά του, πού δούλευε χρόνια καὶ χρόνια γιὰ νὰ τοῦ δώσῃ τὴν τελειωτικιά του μορφή, θὰ διαλαλήσῃ σ' ὅλο τὸν κόσμο τὴ νίκη του πού θὰ εἶναι καὶ ἡ νίκη τῆς Ἀλήθειας.

Οἱ ὄρες περνᾶνε... περάσανε τὰ μεσάνυχτα.

Νύχτα βαθεῖα. Σιγαλιά.

Κάτιο ποντίκι γριτσάνιζι κάτω ἀπὸ τὸ πάτωμα προσπαθώντας μὲ τὰ δοντάκια του νὰ τρέψῃ, νὰ τρυπήσῃ τὸ μαλακὸ σανίδι καὶ τὸ γριτσάνισμα τῶ δοντιῶν του σμίγει μέσα στὴ σιγαλιά μὲ τὸ γριτσάνισμα τῆς πέννας πού κι αὐτὴ παλεύει σὰν τὸ ποντίκι νὰ τρυπήσῃ τὸ σκληρὸ ξύλο τῆς ἰδέας καὶ νὰ βγῆ σὶδ φῶς.

Ὅλοι κοιμοῦνται μέσα στὸ μεγάλο σπῆτι. Μιά γάτα ἀφήνει μιά στριγγιά φωνὴ πάνω στὰ κερομῖδια τῆ στιγμῆ πού νιώθει μέσα της τὸν πόνο τῆς δημιουργίας νὰ τὴνε τρυπάει σὰν ἀναμμένο καρφί...

Σηκώνει γιὰ μιά στιγμὴ τὰ μάτια του κόκκινα, ἀναμμένα, πού τὸν καίνε, μὲ τὴν πέννα στὸ χέρι.

Σὰ ν' ἀκουσε παιήματα στὴν ἄλλη κάμαρα.

Δὲ γελάστηκε :

Ὁλόρθος, ἴσιος μπροστά του ἓνας μαῦρος βαρὺς ἡσκιος γιομίζει ὅλο τ' ἀνοιγμα τῆς πόρτας.

Προσπαθεῖ νὰ ξεχωρίσῃ τὸ μοῦτρο του, τὴν ἡλικία του, τὸ χρῶμα του καὶ δὲν τὸ καταφέρνει.

Ὁ μαῦρος ἡσκιος ἀλλάζει κάθε στιγμὴ μορφή σὰ νὰ στενοχωριέται κάτω ἀπὸ τὴ ματιὰ του πού καρφώνεται ἀπάνω του ἐρευνητικὰ καὶ τὸνε κρατᾶει ἀκίνητο

— Ποιὸς εἶσαι, ρωτᾶει μὲ τόνο αὐστηρῶ ;

— Δὲ μὲ ξαίρεις; Εἶμαι τὸ Ψέμμα, ἀκούγεται μιά κρύα φωνὴ σὰ νὰ χτυπᾶνε τὰ κόκκαλα κανενὸς σκελετοῦ.

— Τί ἤρθες νὰ κάνεις ἐδῶ ; Τί θέλεις ἀπὸ μένα ; δὲν τὸ ξαίρεις πῶς ἐδῶ μέσα δὲν ὑπάρχει τόπος γιὰ σένα, οὔτε τόσος δά ; ρωτᾶει γαλήνιος.

Τὸ χέρι του σφίγγει τὴν πέννα, ὕψη ἀκόμα ἀπὸ τὸν ἰδρωτα τῆς ἀγωνίας, ἐνῶ μὲ τὸ ἄλλο ἀγκαλιάζει τὰ νωπὰ χερογραφέα του σὰν τὴν κλώσσα πού ἀτλώνει τὰ φτερά της πάνω στὰ κλωσοπούλια της τὴ στιγμῆ πού βλέπει ψηλὰ τὸ γεράκι νὰ ἰσοζυγιάζεται στὸν ἀέρα.

— Γιατί μὲ πολεμᾶ ; Γιατί βάλθηκες νὰ μὲ σκοτώσῃς ; ρωτᾶει ὁ ξένος ;

— Εἶναι καιρὸς νὰ λείψῃς ἀπὸ τὸν κόσμο.

Ἐνα κρῦο γέλιο ἀκούστηκε σὰ νάβγαινε μέσα ἀπὸ γυμνές, ἄδειες μασσέλες.

— Ἡ ζωὴ εἶναι ζυμωμένη μαζί μου· δὲν τὸ ξαίρεις ;

— Φύγε. Αὐτὸ τὸ ἔργο μου θάνατος ὁ θάνατός σου.

— Δὲ θὰ φύγω· ἤρθα νὰ σοῦ ζητήσω τὸ λόγο. Γιατί μὲ πολεμᾶ ; Γιατί θέλεις νὰ μὲ σκοτώσῃς ;

— Ἀγάπησα πολὺ τοὺς ἀνθρώπους, ἀγαπῶ τὴ ζωὴ. Θέλω νὰ τοὺς ἰδῶ ὅλους, μὰ ὅλους πέρα πέρα, εὐτυχισμένους, μὰ ἐσὺ τοὺς φαρμακεύεις τὴ ζωὴ, ἀπλώνεις λογιῶ λογιῶ μάγια μπρὸς στὰ μάτια της, πού δὲν τοὺς ἀφήνουνε νὰ ἰδοῦνε τί κρύβεται ἀπὸ πίσω.

— Χά! χά! χά, ἀκούστηκε τὸ κρῦο γέλιο τοῦ ἡσκιου.

— Λυπήσου τοὺς ἀνθρώπους. Αἰῶνες τοὺς κράτησες στὸ σκοτάδι, στις παγωνιές, τοὺς ἐσπρωξες στὸ ἄγριο ματοκύλισμα, τοὺς ἔκανες νὰ τρῶνε τὸ ψωμί τους βουτηγμένο μέσα στὸν πικρὸ ἰδρωτά τους.

— Χα!, χα, χα...

— Σὺ τοὺς σφύριζες στὸ αὐτὸ πάντοτε τὰ λόγια τὰ κακὰ κ' ἡ φωνὴ σου εἶτανε σὰν τὸ σφύριγμα τῆς οὐχίας πού κρύβεται μέσα στὰ βᾶτα βυλαντωμένη, μὲ τὴ γλώσσα κρεμασμένη, ἔτοιμη νὰ δαγκώσῃ, στὸ κάμα τοῦ μεσημεριὰτικου ἡλιου. Σὺ δὲν τοὺς ἀφήσες νὰ γνωρίσουνε τὸν ἑαυτὸ τους, νὰ γνωριστοῦνε μεταξύ τους, ν' ἀγκαλιαστοῦνε γιατί εὐφραίνεσαι στὸ αἷμα, στὸ μῖσος, στὸν πικρὸν ἰδρωτα.

— Χά, χά, χα...

— Ποτάμι τὸ αἷμα πού χύθηκε ἀπὸ σένα θὰ κατεβῆ, κατεβαίνει, νὰ σὲ πνίξῃ. Ἄκουσε πῶς βουτίζει.

— Χα, χα, χά...

Σώπασε :

Ἡ πέννα ἔτρεμε μέσα στὰ δάχτυλα του τὰ μακρουλά, διάφανα στὸ φῶς τῆς λάμπας, τριανταφυλλένια...

Ὁ μαῦρος ἡσκιος ἀκίνητος ἀπλωνε τὸ ογκώδικο ἀνάστημά του σ' ὅλο τὸ ἀνοιγμα τῆς πόρτας καὶ τὴν γιόμιζε. Ἀπὸ τὸν κῆπο ἔφτανε μέσα στὴν κάμαρα γλυκεῖα μυρουδιά μᾶς λεϊμονιάς.

Κρίτς, κρίτς, ἀκουγότανε μονότονα, ξερός, ὁ κρότος πούκανε τὸ σκληρὸ δόντι τοῦ ποντικιοῦ κάτω ἀπὸ τὸ πάτωμα.

— Εἶσαι ἓνας ἀχάριστος. Ὅταν ἡ ζωὴ στὰ πρῶτα της βήματα, στὴν πρώτη ἐμφάνισή της, κοίταξε γύρω της τρο-

μαγμένη κι ἀντίκρουσε τὴ γύση κακιά, ἄγρια, θυμωμένη, ἔτοιμη νὰ τὴν συντρίψῃ, ὅταν τὸ σκοτεινὸ πρόβλημα τῆς ὑπαρξῆς ἔρρηγε μακριὰ τοὺς μαῦρους, βαρειοὺς ἡσκιους του καὶ τύλιγε μέσα του λιγοθυμισμένο ἀπὸ τὸ φόβο τὸν ἄνθρωπο—μιά καρυδόσουφλα μέσα στὸ ἄγριο πέλαγο— ἐγὼ στάθηκα δίπλα στὴ ζωὴ καὶ τῆς ἔδωσα κουράγιο καὶ τὴν παρηγόρησα μὲ τὰ γλυκὰ μου λόγια τὰ ζεστά, κ' ἔκανα τοὺς ἡσκιους θεοὺς κ' ἡμέρεψα τὰ πέλαγα, τοὺς ἀέρες, γαλήνεψα τὴ φουρτουνιασμένη ψυχὴ χύνοντας ἀπάνω της τὸ ζεστὸ λαδάκι τῆς πίστεως πού ἡμερεῖται τὰ θεριά τῶν παθῶν.

— Φύγε, ψιθύρισε ἱκετευτικὰ μὲ φωνὴ πνιχτή.

— Νὰ φύγω ; μὰ τὸ συλλογίστηκες τί θὰ γίνῃ ὁ ἄνθρωπος σὰ θὰ λείψω ἐγὼ ; θὰ δῆ τὸ κενὸ στὴν ψυχὴ του καὶ θὰ φριξῇ σὰν τὴν πρώτη ἐκείνη μέρα πού πρωτοπάτησε τὸ πόδι του στὴ γῆ. Οἱ πρῶτοι φόβοι του, οἱ παλιές του τρομάρες θὰ ξαναγυρίσουνε, φεῖδια θὰ γενοῦνε νὰ τὸν πνίξουνε. Ὅλες οἱ ὁμορφες, γλυκιές πλάνες πού τοῦ ἀσφαλίζονε καὶ τοῦ ὁμορφαίνουνε τώρα τὴ ζωὴ, θανοίξουνε ἄλλες τόσες τρύπες μαῦρες πού θὰ φωλιάζονε μέσα οἱ νυχτερίδες καὶ θὰ σκούζονε λυπητερά στὴν καινούργια νύχτα τῆς ζωῆς πού θ' ἀτλωνθῆ παντοῦ πένθιμη.

— Φύγε.

— Μὴ ζητᾶς νὰ κἀνῃς τοὺς ἀνθρώπους πῶς πολὺ δυστυχισμένους ἀπ' ὅτι εἶναι. Μπῆκα πιά τώρα στὴ ζωὴ τους, κυκλοφορῶ στὸ αἷμα τους, τροφοδοτῶ τὰ κύτταρά τους.

— Φύγε, σὲ ἱκετεύω.

— Εἶμαι τὸ μεγάλο πάτερο πού ἀπάνω μου ἀκουμπάει ὅλο τὸ σπῆτι. Μὴ δοκιμάσῃς νὰ τὸ τραβήξῃς : ὅλο τὸ σπῆτι στὴ στιγμῆ θὰ σωριαστῇ χάμω σωρὸς ἄμορφος γιὰ νὰ πνίξῃ ἀπὸ κάτω τάγρια βογγιὰ τῶν ἀνθρώπων. Λυπήσου τους.

— Τοὺς λυπᾶμαι γι αὐτὸ σὲ μισῶ. Ἀρκετὰ ζήσανε μὲ σένα· τώρα ἤρθε πιά ἡ στιγμῆ νὰ γίνουνε σκληροὶ στὸν ἑαυτὸ τους, νὰ συλλάβουνε τοὺς ἄδειους ἡσκιους στις χοῦφτες τους, νὰ χώσουνε τὰ χέρια τους βαθεῖα μέσα στις μαῦρες τρύπες, νὰ τραβήξουνε ἀπὸ μέσα τις μαῦρες νυχτερίδες. Καὶ τὸ σπῆτι νὰ πέσῃ. Θὰ ξαναχίσει ἄλλο καινούριο, μὲ μεγάλα πλατεῖα παράθυρα γυρισμένα πρὸς τὸν ἥλιο καὶ τὸ βορῆ. Τὸ παλιὸ κατάντησε πιά ἀκατοίκητο. Οἱ τοῖχοι του εἶναι γιομαῖτοι τρύπες πού τις ἀνοίξανε σιγά-σιγὰ τὰ ποντίκια, τὰ πατώματα ρεύουνε, τις στέγες τις ροκάνισε τὸ σαράκι. Μόλις τις ἀγγίξῃς, τρίβονται σκόνη. Νὰ τὸ ρήξουμε πρὶν πέσῃ καὶ μᾶς πλακώσῃ.

Ἐνα κρῦο γέλιο ἀκούστηκε.

— Ρίξετο λοιπὸν ἂν τολμᾶς.

— Θὰ τὸ ρίξω· τὸ ἔργο μου, αὐτὸ τὸ ἔργο μου θὰ τὸ ρίξῃ. εἶπε κι' ἀγκάλλιασε στοργικὰ τὰ χερογραφέα μὲ φωνὴ πούτρεμε.

— Δὲ φοβᾶσαι μὴ σὲ πλακώσῃ καὶ σένα τὸν ἴδιο ;

— Νὰ πέσῃ μόνο κι ἄ ; μὲ πλακώσῃ. Ἄ δὲ θεμελιωθῆ ἄνθρωπος, γιοφύρι δὲ στεριώνει. Δὲν τ' ὀχῆς ἀκούσει ;

— Λυπῆ σου τὸν ἑαυτὸ σου κακόμοιρο.

— Φύγε, σὲ μισῶ.

Ὁ ἡσκιος σάλεψε.

— Ποῦ μὲ διώγεις ; Εἶμαι μέσα σὶδ σπῆτι μου, εἶπε ὁ ἡσκιος μὲ φωνὴ αὐστηρῆ.

Γούλωσε τὰ μάτια του μὲ φρίκη : ὁ ἡσκιος ὑψωνότανε μπροστά του ογκώδικος, μαῦρος.

— Στὸ σπῆτι σου. Ἐδῶ ; Τολμᾶς ;

— Ναὶ κανεῖς δὲ μπορεῖ νὰ μὲ διώξῃ. Εἶμαι μέσα στὸ ἔργο σου. Γιὰ νὰ φύγω, πρέπει νὰ βγάλῃς τὴν καρδιά σου ἀπὸ τὰ στήθια σου καὶ νὰ μοῦ τὴ δώσῃς. Ἐχεις τὴ δύναμη νὰ ξεριζώσῃς τὴν καρδιά σου ;

Σηκώθηκε ὀρθῶς σιγὰ σιγὰ. Ἐτρεμε σύσσωμος.

— Ἐμπρὸς λοιπὸν, τόλμησε, φώναξε ὁ ἡσκιος δείχνοντας μιά σειρά ἄσπρα, κοφτερά δόντια πού ἀστράφτανε στὸ σκοτάδι.

— Ἀλήθεια λοιπὸν, μπόρεσες νὰ τρυπώσῃς καὶ μέσα στὸ ἔργο μου δίχως νὰ σὲ νιώσω ; Καὶ τώρα ζητᾶς τὴν καρδιά μου γιὰ νὰ φύγῃ ; ψιθύρισε σιγαλά.

Σιγαλιά μέσα στὴν κάμαρα. Ἡ λάμπα μὲ τὸ κόκκινο ἀμπαζούρι ἔχυνε ἓνα γλυκὸ τριανταφυλλὶ χρῶμα πάνω στὸ ἄσπρο χαρτί. Στὸν ἄσπρο τοῖχο ἀτλωνότανε ὁ μαῦρος ἡσκιος, ἀκίνητος...

Προχώρησε ἀλαφροπατώντας καὶ ζύγωσε στὸν ἡσκιό πού εἶχε καρφώσει ἀπάνω του τις μαῦρες γούβες τῶ ματιῶν του.

— Ζητᾶς τὴν καρδιά μου, ψιθύρισε μὲ φωνὴ πνιχτή.

Ἄξαφνα ἔβγαλε μιά ἄγρια κραυγὴ.

— Μὰ δὲ σὲ φοβᾶμαι. Ζητᾶς τὴν καρδιά μου ; Πάρτ' τὴνε λοιπὸν, φώναξε.

Χτύπησε τὸ χέρι στὸ στήθος του καὶ τὰ νύχια του ἀρχίζανε νὰ βυθίζονται ἀργὰ μέσα στὴ σάρκα του, σὰν ἓνα καράβι πού ἀρχίζει νὰ βουλιάξῃ μέσα στὸ πέλαγος...

Τὸ πρῶτ' ὄνειρο βρήκανε νεκρὸ μέσα στὴν κάμαρα, βουτηγμένο στὸ αἷμα πού μαύριζε, παγωμένο, χάμω στὸ πάτωμα. Στὸ στήθος του ἔσφιγγε τὰ χερογραφέα, πιτσιλισμένα μὲ αἷμα, σὰ νὰ προσπαθοῦσε μ' αὐτὰ νὰ βουλώσῃ τὴν τρύπα πού ἀνοίξε μὲ τὰ δάχτυλά του...

Ἡ λάμπα δὲν εἶχε σβῆσει ἀκόμα. Ὁ ἥλιος ἔμπαινε χαρούμενος μέσα στὴν κάμαρα.....

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ

ΑΠ' ΤΙΣ ΣΤΡΟΦΕΣ

Ἐσὺ πού πλιά δὲν ἀγαπᾶς τοῦ Ἄρη τοὺς μάταιους σάλους, Μοῦσα γλυκεῖα, τὸν ἄκαρπο χορὸ τ' ἄγριου θορύβου, Θέλω μπροστά μου νᾶρχεσαι, βασίλισσα τοῦ Κάλλους, Μὲ τὴ μορφή τοῦ ἐφήβου.

Κι' ὅταν, ὦϊμέ, στὴν ἀγκαλιά μὲ ἀγάπη θὰ μοῦ γέρνεις Τὸ ἀφρόπλαστο κορμί, Θέλω ἀπὸ τὰ φαντάσματα τῆς Ἀβυσσος νὰ πέρνεις Ἰδιότροπη γραμμὴ.

ΣΠΥΡ. ΝΙΚΟΚΑΒΟΥΡΑΣ

ΣΤΡΟΦΕΣ

I

Πέρα, μακρὰ, στὸν ἥσυχο, στὸν πράσινο γιολό,
Ποῦ πάντοτε εἰρηνεύει,
Καὶ μόνο τὸ τρικύμισμα τῆς αὔρας τὸ ἀπαλὸ
Τῆ γόνιμή του βλάστηση τὰ δειλινὰ σαλεύει,

Μακριὰ ἀπ' τὴν πολυτάραγγη τῆς πολιτείας βοή
Λαχτάρησα νὰ ζήσω,
Νὰ λύσω τ' ἀξεδιάλυτα, σὲ νέα καὶ πράα ζωή,
Τόσες νυχτιές ποῦ μ' ἔκαναν τὰ μάτια νὰ μὴν κλείσω.

II

Τῆς πολιτείας ὁ κορνιαχτὸς τὰ πλάτη τ' οὐρανοῦ,
Ποῦ εἶχαν τὰ κρύφια μου ὄνειρα τ' ἀστέρια τους σπαρμένα,
Μέσα στὰ νέφη του ἔπνιγε, καὶ τὰ φτερά του νοῦ
Λὲς κ' ἦταν λαβωμένα.

Καὶ ὡς ἦρθα ἐδῶ στὴ μοναξιά, στὸν ἄφωνο βυθὸ
Τῆς ὑπαρξῆς μου ἀνάβλυσε μιὰ κελαϊδίστρα βρύση,
Καὶ μπόρεσα μὲ τὰ φτερά του νοῦ μου νὰ ὑψωθῶ
Στὸ φῶς, ποῦ δὲ θὰ δύση.

III

Σὰν ποῦ ζητοῦσα ὀριόχρωμα νὰ ἰδῶ καὶ ἀστραφτερὰ
Τῆς Νέας μου τῆς Ἱερουσαλήμ τὰ ὄνειρευτὰ πετράδια,
Καὶ νὰ λουστῶ σὲ νάματα φωτοπηγῆς ἱερὰ
Καὶ σ' αὔρας νέας τὰ χάρδια ;

Ὅ,τι τρανὸ ἐλαχτάρησα κι' ὅ,τι κρυφὸ, ποῦ ἀχει
Σὰν τὸν πολύθοον ποταμόν, ἢ π' ἀναπνέει ὡς ρόδα,
Τὰ βρήκα, στὴ μονάξια μου, στὴν ἴδια μου ψυχῇ,
Ποῦ τότε τὴν πρωτόδα.

IV

Μ' ἀπ' ἔλα τὸ ἀκριβώτερον Ἐσὺ, τὸ ἀπλὸ παιδί,
Ποῦ ἦρθες, ἢ μπόρα, ὅταν περνᾷ, σὰ μιὰ γαλάζια εὐδία,
Καὶ ἀντίκρυσσε στὴν πρόσχαρη καὶ δροσερῇ σου εἰδῇ
Μιὰν ἄγνωρη εὐτυχία.

Καὶ ἀπ' τὰ λουλούδια πιὸ ἀκριβό, ποῦ ὁ νοῦς τρυγᾷ, χαρὰς
Πηγῇ γιὰ μὲ βαθύτερης, τὰ γιούλια ποῦ μοῦ δίνεις,
Τὰ δειλινὰ ποῦ κάθεσαι, γιὰ νὰ μὲ καρτερᾷς,
Στὸ γείσωμα τῆς κρήνης.

V

Κοίτα! χιονάτα νούφαρα σ' ἀσάλευτα νερὰ
Τάσπρα σπιτάκια μοιάζουνε—σκόρπιοι στὴν στράτα κρίνοι.
Τὴν αὐλή του νὰ! ὁ καπνὸς στὰ αἰθέρια πάει χαρὰ,
Ὡς βγαίνει ἀπ' τὸ καμίνι.

Καμμιά φορὰ πικραίνομαι, μακρὰ σὰν τὰ κοιτῶ,
Σ' ὄρες, σὰν πνεύματα Θεοῦ ποῦ ἀνάερα τὰ φιλοῦνε :
Δὲν ξέρω, ἂν εἶναι ὄνειρο καὶ ἢ δόξα, ποῦ ζητῶ,
Σὰν τῆ χαρὰ ποῦ κλειοῦνε.

ΛΕΩΝ ΚΟΥΚΟΥΛΑΣ

ΣΙΔΕΡΗ

Ἄνάμεσα ἀπ' τὸ φύλλωμα
ποῦ ἀπλωνε ἢ κρεβατίνα,
ἔσπερνε τ' αὐγουσιاتیκο
φεγγάρι δλάσπρα κρίνα,

κι' ἦτανε σὰν ξωτιάτικο
ξόμπλι καὶ σὰν κυλίμι,
Σιδερῇ, στὴν αὐλόπορτα
μπροστὰ τὸ καλντερίμι,

ὅταν ἀπ' τὴς πλεξοῦδες σου
μ' ἔνα χαϊδάκι πῆρα,
μῦρα σὰ δεντρολίβανου
σὰν ἀπὸ δύοσμο μῦρα.

Μὰ μήτε τ' ἄγρια μῦρα σου,
μήτε τ' ἀπλά σου κάλλη :
τ' ὄνομά σου ἀλυσσίδα μου
ἀπὸ ἀσῆμι κι' ἀτσάλι.

Σιδερῇ! Ἐνας τουρκόγυφτος
στ' ὄνομά σου μοῦ γνέφει,
κάποιο βιολί γλυκαίνει με
καὶ παίζει μου ἕνα ντέφι

Ξέφρενα, σάμπως νάσερνα
κάπιο χορὸν ἀλήτη,
ποῦ νὰ ξεποῦσε ἢ κόκκινη
λεφτεριά του σκηνίτη.

Καὶ πάλι κάπιο ἀπόδραδο
στ' ὄνομά σου ξανοίγω,
ποῦ οἱ χωργιάτες γυρίζοντας
χαρωποὶ ἀπὸ τὸν τρύγο

τραγουδᾷν, τραγανίζοντας
τὰ δροσᾶτα σταφύλια,
καὶ σκάει σὰν τὸ χαμόγελο,
πίσω ἀπ' τὴ γλάστρα, ἢ γρίλια.

Σιδερῇ, στὸ φτωχόσπιτο
τὸ χρισμένο μ' ἀσβέστη,
σὰν τραγοῦδι ἀνοιξιάτικο
καὶ σὰ Χριστὸς Ἄνεστη,

τ' ὄνομά σου τὸ κράτησα
χαϊμαλί στὴν καρδιά μου,
πλάι στὴν ἀλητωσύνη μου
καὶ πλάι στὴν ἀντρεία μου.

ΚΩΣΤΗΣ ΒΕΛΜΥΡΑΣ

ΤΙΣ ΠΡΩΤΕΣ ΜΕΡΕΣ
ΤΟΥ ΧΥΝΟΠΩΡΟΥ

Στὴ διδα Ἀρτεμη Φαλτάις

Εἶχε μπεῖ πειὰ τὸ χυνόπωρο κι' οἱ μέρες πέρασαν
συγγεφιασμένες, ὑγρές. Ὁ ἀέρας βούιζε τὴ νύχτα στὴ
θάλασσα— ποῦ τὴν ἔβλεπα δλάκαιρο τὸ καλοκαίρι ἡμερη
κι' ἀστραφτερῇ τὰ φεγγαροφωτισμένα βράδουα. Τὴν κοί-
ταζα τώρα θολῇ κι' ἀνήσυχη καὶ δὲν μοῦκανε καρδιά νὰ
τὴν παρατήσω καὶ νὰ γυρίσω στὴν πόλη. Μ' αὐτὴν δὲν
ἄφηνα πιότερο καὶ τὴ συντροφιά τοῦ μακρυνὰ συγγενικοῦ
μου σπιτιοῦ. Σὰ νὰ πρόσμενα νὰ ρθεῖ ξανὰ τὸ θέρος κι' οἱ
συγγεφιασμένες, ὑγρές μέρες νὰ φωτιστοῦνε ἀπὸ τὸν καφε-
τὸν ἥλιο, ποῦ τρεμόλαμπε στὰ νερά.. Μ' ἀντίς γιὰ τὸν ἥλιο,
ὁ νοτήας φυσσομανοῦσε ὀλημερίς μὲ ἀφροῦς στὴ θάλασσα,
φέρνοντας ἀρηγὲς ψιχάλες ἀπὸ διαβατικά, χυνοπωριάτικα
νέφια.

Στὴν πόλη θὰ γυρίζε καὶ τὸ παιδί συγγενικοῦ μου σπι-
τιοῦ γιὰ τὴς σπουδές του. Ἡ μάννα του τραγῶταν νὰ φύ-
γει προτοῦ ἀνοιξοῖ τὸ Πανεπιστήμιο, μὴν μείνει δίχως κά-
μαρα. Αὐτό, λιγομίλητο πάντα, ἀφαιρεμένο τὴς περισσότερες
φορές, ὄριζε τὸ ταξίδι του κι' ὅσο ζύγωναν οἱ μέρες ποῦ
θάφευγε, τόσο ἀνόρεχτο καὶ ἄβουλο γινόταν. Τὴν τελευταία,
τὸ βλέπαμε χαρούμενο. Κουβέντιαζε μὲ κέφι καὶ στὸ φαῖ
ἀπάνω, μᾶς ἔλεγε πὼς θάμενε γιὰ κάμποσες μέρες ἀκόμα.
Στὴς φωνές τῆς μάννας του δὲν μίλαγε παρὰ κλεφτὰ ἀνέ-
βαινε στὴν ταρατσα κι' ἔχασκε κοιτάζοντας τὸ βαπόρι. Σὰν
ἔβγαине πειὰ ἀπὸ τὸ λιμάνι καὶ δὲν ἔβλεπε παρὰ τὴν ἄσπρη
γραμμὴ ποῦ ἄφηνε πίσω του, στὰ μάτια του ἀστραφετὴ ἢ
χαρὰ.

— Τῆρα κατάντια ἔλεγε ἢ μάννα του καθὼς τὸν ἔβλεπε
χλωμό. Πειὸ καλὰ ἦσανε στὴν πόλη, παρὰ δῶ..

Αὐτὸς ἀπόφευγε τὴν ματιὰ τῆς, πολεμῶντας νὰ κρύψει
κάποιο γέλοιο.

Οἱ ἀδερφές του τοιμάζανε τὰ ροῦχα τοῦ ταξιδιοῦ. Ἡ
φροντισμένη λαχτάρρα ποῦ φώτιζε τὴς ὄψεις τους, καθὼς τρι-
γύριζαν στὴς κάμαρες παραφορτώνοντας τοὺς συντρόφους
τῆς ξενιτιάς, μοῦ ξύπναγε κάποιες θύμησες.. Μὰ εἶχαν πε-
ράσει πολλὰ χρόνια ἀπὸ τότες κι' ἡ συνήθεια εἶχε σκοτώ-
σει τὴς μικροχαρὲς αὐτὲς μέσα μου.

Ὁ καιρὸς εἶχε ἀρχίσει νὰ ἡμερεύει.

Ἦτανε ἕνα ἥσυχο χυνοπωριάτικο βράδυ μὲ ἀστρο-
φεγγῆ. Τὰ νερὰ μένανε ἀκούνητα κι' οἱ μεγάλοι γλόμποι
εἶχαν ἀνάψει στὸ δρόμο τῆς θάλασσας. Καθὼς ἀπόφαγα
βγήκα τραδῶντας πρὸς τὸ καφενεῖο τῆς ἀρογιαλιάς γιὰ
νὰ δῶ τὴς ἐφημερίδες ποῦ εἶχαν ἔρθει ἀπὸ τὴν πόλη. Περ-
πάταγα στὴν ἄμμο βλέποντας μακρὰ τὸ φῶς τῆς ψαρό-
βαρκας ποῦ τρεμόσβουε. Ὁ προβολέας ποῦ ἔπεφτε ἀπὸ
τ' ἀραγμένα πολεμικὰ καθρέφτιζε τὰ νερὰ καὶ τὴν ἀντι-
κρυνὴ ράχη. Ἐπειτα χανόταν τὸ φῶς του στὸν πόντο, κι'
ἀκούοταν ὁ ἦχος μικρῆς καμπάνας, μὲ τὰ προστάγματα
σὲ τραδηγμένη φωνή. Ἡ μυρωδιά τοῦ κατραμιοῦ ἀνακα-
τεῦσταν μὲ τὴ μυρωδιά τῆς θάλασσας καὶ τῶν καμένων ρο-

κανιδιῶν. Ἄξαφνα γύρισα κι' εἶδα πλάι μου τὸ παιδί τοῦ
συγγενικοῦ μου σπιτιοῦ.

— Ποῦ πᾶς ; τὸν ρώτησα.

— Καὶ σὺ ;

— Πήγαινα γιὰ τὸ καφενεῖο, μὰ μὲ τέτοια βραδυὰ εἶνε
γιὰ περπάτημα.

Δὲ μίλησε ἀλλ' ἔρχόταν κοντὰ μου μὲ σκυφτὸ κε-
φάλι.

— Ἐρεῖς γιατί δὲ γυρίζω στὴν πόλη μοῦ εἶπε ἄξαφνα.

— Ὅχι ἀπάντησα. Καὶ τὸν κοίταξα.

— Ἀγαπάω. Ψήλωσε γρήγορα τὸν τόνο τῆς φωνῆς του.

Καὶ τῆρα νὰ δεῖς τί μικρὸς κόσμος ποῦ εἶνε ἐξῶ. Καθὼς
ἔρχομουν λογάριαζα...

Σταμάτησε καὶ μὲ κοίταξε. Δὲν μπόρεσα νὰ κρατήσω
τὰ γέλοια.

— Τὸ ἤξερα πὼς θὰ γέλαγες καὶ σὺ, μοῦ εἶπε ἀργά.

Νομίζεις πὼς σὲ ξεχωρίζω σένα ἀπ' αὐτοὺς ;

Γύρισε κι' ἔφυγε τρέχοντας.

Καθὼς ἀνέβαινα τὴ μικρῇ πέτρινη σκάλα τοῦ σπιτιοῦ
τὰ δειλινὰ μυρίζανε δυνατὰ. Στὸ κεφαλόσκαλο ἀπαντήθηκα
μὲ τὴ μεγάλη ἀδερφή. Οἱ ἄλλοι δὲν εἶχανε γυρίσει ἀκόμα.
Σὰν εἶδανε τὴν καλὴ βραδυὰ βγήκανε στὸ καφενεῖο τῆς
πλατείας. Μοῦφερε καρέκλα καὶ ἀθήσα στὸ κεφαλόσκαλο.

— Ἐκατσα νὰ κάνω συντροφιά τῆς γιαγιάς μοῦ εἶπε.

Δὲν μπορεῖ νὰ μείνει μοναχὴ τῆς.

Σκοτόβρα εἶναι κι' αὐτῇ. Σὰν μωρὸ παιδί στριγκλιάζει.

Κι' ὕστερ' ἀπὸ λίγο:

— Κι' αὐριο ἔχουμε τὸν τρύγο καὶ δὲν μὲ κολάει
ὑπνος.

Ἐσκυψε νὰ δεῖ μὴν εἶχε σηκωθεῖ ἢ κουφῇ γιαγιά, ἀλλ'
ἄξαφνα τὴν εἶδαμε μπροστὰ μας. Μᾶς κοίταξε μὲ τὰ γα-
λανὰ γατίσια μάτια τῆς μουρμούρισε κάτι κι' ἔφυγε σούρ-
νοντας τὴς παντοφλές.

Ἡ κουβέντα τῆς ἀδερφῆς γύριζε στὸν τρύγο, στὸ σπιτί,
στὴ γιαγιά καὶ στὸν ἔρωτα τοῦ ἀδερφοῦ. Στὸ τελευταῖο
δὲν μπόρεσε νὰ κρατήσῃ κάποιο γέλοιο.

— Νὰ δεῖς, μοῦ εἶπε, πὼς γι' αὐτὸ δὲ γυρίζε στὴν
πόλη.

Ἐπειτα τὰ παιδιάστικα μάτια τῆς στυλώθηκαν πάνω
μου καθὼς τὰ χεῖλια σῶπαιναν. Κι' ἡ νύχτα ὅσο πέραγε,
μοῦ φαινότανε πειὸ λαμπερῇ κι' ἡ μυρωδιά τῶν δειλινῶν
δυναμωμένη.

Ἡ ἀδερφή φόραγε ἕνα κλαδωτὸ τσίτι κοντὸ καὶ καθὼς
ἀνασηκώθηκε εἶδα τὰ πόδια τῆς γυμνά. Ὁ δρόμος ἀπὸ κεῖ
δὲν ἦτανε περαστικός. Τελειῶνε σ' ἕνα μαντρωμένο με-
γάλο χωράφι πίσω ἀπὸ μιὰ φάμπρικα.

Κατεβήκαμε σὲ λίγο στὴν αὐλή.

— Ἀκούς πὼς μυρίζουνε, μοῦ εἶπε δείχνοντας τὰ δει-
λινά.

Κι' ἐτράθηξε μὲ τὸ χέρι τῆς ἕνα. Τὸ κορμί τῆς ἀμά-
ζετο καθὼς ἦταν ἀπὸ μέσα ἔπεφτε χυτὸ καὶ πλούσιο στὸ
κλαδωτὸ τσίτι.

— Θὰ γυρίσεις στὴν πόλη τώρα κοντὰ μὲ ρώτησεν
ἄξαφνα. Καὶ μὲ κοίταξε λοξά.

— Ναί, ἀποκρίθηκα ἀνήσυχα κι' ἀθέλητα πήγα πειδ κοντά.

— Νά ρθῶ κι' ἐγὼ μαζύ σου, ξαναεἶπε, γρήγορα γυρεύοντας νά γελάσει. Μὰ σά νά νιράπηκε γι' αὐτὸ ἔσκυφε τὰ μάτια κάτω. Ἡ ντροπᾶλσούνη της ἦταν μιὰ ἀφορμή. Ἐνοιωθα τὴν ἀνάσα της πειδ κοντά μου κι' ἔβλεπα τὰ στήθεια της νά σηκόνωνται πειδ γρήγορα. Τῆς ἔπιασα τὰ γομνά μπράτσα.

Γύρεψα νά περάσω τὸ χέρι μου στὴ μέση της ἀλλ' ἄξαφνα μιὰ φωνὴ στριγγὴ πού δλοένα δυνάμωνε μᾶς τρόμαξε. Κοιταχτήκαμε δίχως λέξη. Στὸ κεφαλόσκαλο ἦτανε ἡ γιαγιά. Μοῦ φάνηκε πὼς ξεχώρισα τὰ γαλανὰ γατίσια μάτια της νά μᾶς κοιτᾶνε κακόδουλα.

Ἡ ἀδερφή ἄρχισε νά τρέχει στὴν αὐτὴ ἀλαφιασμένη. Ἡ γιαγιά ἔμενε ἀκούνητη, πάντα στὸ κεφαλόσκαλο...

...Ἐπειτα ἀπὸ λίγη ὥρα τραβήξαμε ἀπὸ τὸ πηγάδι τὸν ἀδερφὸ μουσκεμένο, μὲ αἷματα στὰ μοῦτρα. Δὲν εἶχε πάθει τίποτα ἄλλο ἐξὸν ἀπὸ λίγα χτυπήματα στὸ πρόσωπο.

Τὴν ἄλλη μέρα πήρα τὸ βαπόρι γιὰ νά γυρίσω στὴν πόλη. Μόνο σὰν ἔχασα ἀπὸ τὰ μάτια μου τὴν ἀκρογιαλιά κι' ὁ πόντος ἀπλωνόταν μπροστά μου μουντά, γαλάζιος, τότε θυμήθηκα μὲ τραχεῖα λύπη τὴν ἀδερφή. Σὰ νά ἐνοιωθα ἀκόμα τὴ ζεστὴ ἀνάσα της στὸ πρόσωπό μου, κι' αἰστανόμουν τὸ χυτὸ κορμί της, νά λαχταράει κάτου ἀπὸ τὸ κλαδωτὸ τσίτι.

Τὸ βαπόρι ἔσκιζε τὰ νερά κι' ἡ μέρα σκεπαζότανε ἀπὸ κατυχνιὰ γκριζα.

Α. Δ. ΠΑΠΑΔΗΜΑΣ

ΘΕΛΩ

Θέλω τοὺς ἡδονόπλαστους ἀφροὺς
ἀπ' τὸ κορμί σου νά τριγύσω
καὶ μέσα στῆς καρδιάς σου τοὺς παλμούς,
πικροὺς καὶ μωροὺς
θέλω νά σβύσω

Θέλω ἀπ' τὰ ρόδα-χείλια σου τὸ ἀγνὸ
καθάρσιο μέλι νά ρουφήξω,
κι' ἀπ' τὴ ματιά σου κάθε της χυμὸ
θὲ ν' ἀνεθῶ
γιὰ νά στραγγίξω.

Κι' ὅταν χορτάσω πιὰ θὰ κατεθῶ,
ροδόσταμο θεῖκὸ νά πάρω,
στὰ στήθια σου νά πιῶ ὡς νά δροισισθῶ
καὶ ἔτσι ἄς χαθῶ
ἄς βρῶ τὸ χάρο!

Μ. ΓΙΑΝΝΑΤΟΣ

ΑΝΑΚΡΕΩΝ

ΕΙΣ ΚΙΘΑΡΑΝ

Θέλω τὸ Ἄτρείδες κι' ἐγὼ νά ὑμνήσω
θέλω τὸν Κάδμο νά τραγουδήσω,
μὰ οἱ χόρδες τῆς κιθάρας δὲ μ' ἀκοῦνε,
καὶ μόνον Ἐρωτα τραγουδοῦνε.

Ἐτέντωσα τὶς χόρδες τώρα ὕστερα—
κι' ἐχοῦρδισα τὴ λύρα μου ἀκόμα,
μὰ ἡ λύρα ἔφαλλ' ἔρωτες
μὲ τὸ γλυκὸ της στόμα.

Ἄντιο σας λοιπόν, ὦ ἥρωές μου,
καὶ ἄντε γιὰ καλὸ σας στὸ καλὸ,
γιατ' ἡ δική μου ἡ τρελλὴ ἡ λύρα,
πάντα τοῦ ἔρωτα τονίζει τὸ σκοπὸ.

ΕΙΣ ΕΑΥΤΟΝ

Κάποιες γυναῖκες εἶπανε,
Ἄνακρέων, γεροντάκι εἶσαι,
πάρε καθρέφτη κύτταξε
πού τὰ μαλλιά, σοῦ λείψανε
καὶ τὸ κεφάλι εἶναι φαλακρό.
Ἐγ' ὅμως τὰ μαλλιά ἂν ὑπάρχουνε
ἢ ὄχι νά ξετάσω, δὲν τῶχω σκοπὸ
ξέρω μονάχα πὼς ὁ γέρος
πρέπει νά παίζῃ καὶ νά γελᾷ—
τί τοῦ φτωχοῦ ἢ μοῦτρα
κοντὰ εἶναι στὸ θανατᾶ.

ΕΙΣ ΤΟ ΕΑΡ

Ὁμορφα πῶναι κανεὶς νά περπατᾷ
ἀνάμεσα σὲ λειβάδια ἀνθηρά,
πού μιὰ γλυκεῖα καὶ φῖνα κεῖ φυσάει
ὁ Ζέφυρος δροσάτη φυσησιά.
Τὸ Βάκχαιο κλῆμα μὲ τὰ μάτια σου νά δῆς
καὶ σ' ὄργια μὲσ' τὰ φύλλα του νά κυλισθῆς,
μαζὶ μὲ μιὰ γλυκεῖα, θερμὴ κοπέλλα
γεμάτη πόθο Ἄφροδίσει, φλόγα, τρέλλα.

ΕΙΣ ΚΟΡΗΝ

Ὁ μὴ, μοῦ φεύγεις, μὴ
σὰν βλέπεις ἄσπρα τὰ μαλλιά,
κόρη μου, στὴ λευκὴ μου κεφαλῇ
μὴ διώχνεις, γειά σου μὴ,
τὰ δῶρα τὰ δικά μου σὺ
γιατ' εἶσαι λουλοῦδι
ἀπὰ στὴν ἐποχὴ
κύτταξε πὼς στὰ στέφανα
πηγαίνει νά δεθοῦνε
τ' ἄσπρα τὰ κρινολοῦλοῦδα
μὲ τ' ἄλικά τὰ ρόδα
σὰν πλεχθοῦνε.

(Μετάφραση)

ΚΙΜΩΝ ΕΥΑΓΓΕΛΑΤΟΣ

ΒΡΑΔΥ ΣΤΗ ΡΩΜΗ

Ἀπὸ τοὺς κήπους τοῦ Πίντσιο κυττάζω τὸν ἥλιο πού βασιλεύει : ὁ Τιβερίς μοιάζει σὰ μιὰ ταινία χρυσοῦ· ὁ θόλος τοῦ Ἁγίου Πέτρου ἀχτιοβολοῦν τὰ παράθυρα τῶν σπητιῶν ἀναφλέγονται ἀπὸ τὶς στερεὲς ἀκτίνες. Καὶ νά πού ἡ νύχτα κατέβηκε.

Στὸν βαθικύανο οὐρανὸ φάνηκε τὸ φεγγάρι καὶ κάτω μου ἡ Ρώμη δλόκληρη λευκάει, σὰν ἓνα νεκροταφεῖο ἀπὲρραντο. Εἶνε ἡ ὥρα πού ἡ φαντασία μου ἀρέσει ν' ἀνακαλῆ τὶς περασμένες ζωὲς τὶς Αἰωνίας Πόλεως.

Ὅμως, ἀπόψε, τὰ ρόδα τῶν κήπων τοῦ Πίντσιο μυρίζουν τόσο ναρκωτικά, τόσο ἡδονικά, πού νοιώθω τὶς αἰσθήσεις μου νά παραλύουνε γλυκά.

Καὶ μένω ρεμβὸς καὶ μελαγχολικὸς κυττάζοντας τὶς ἔρημες μέσα στὸ βράδυ λεωφόρους τοῦ πάρχου, κι' ἀκούγοντας τὸ ἑλαφρὸ εἶγος τῶν φυλλωμάτων στὸ πέρασμα τῆς ἑσπερινῆς αὔρας καὶ τὸν ἀνησυχαστικὸ ψίθυρο ἀόρατων νερῶν, πού πέφτουνε σὲ μαρμάρινα ἀναβρυτήρια.

ΟΛΛΑΝΔΙΚΟ ΧΩΡΙΟ

Τὰ μικρὰ σπητάκια τοῦ Ὀλλανδικοῦ χωριοῦ, καθρεφτίζονται ξεχασμένα στ' ἀκίνητα νερά τοῦ καναλιῦ. Στὶς πόρτες τοὺς κάθονται καὶ σιγομιλᾶνε γρηοῦλες τοῦ Ρέμπραν, μὲ δαντελλένιους σκούφους στὸ κεφάλι. Οἱ νέες κυττάζουνε πίσω ἀπὸ παράθυρα στολισμένα μὲ πολύχρωμες τουλίπες. Στὴν ὄχτη τοῦ καναλιῦ, καθισμένοι οἱ γέροι Ὀλλανδοί, καπνίζουνε τὶς μεγάλες πίπες τους, κουνᾶνε ράθυμα τὰ πόδια τους πάνω ἀπ' τὰ νερά καὶ δὲ λένε τίποτα.

Ἡ καμπάνα τοῦ ἑσπερινοῦ σημαίνει ἀργὰ πάνω ἀπ' τὸ ἥσυχο χωριό, πού καθρεφτίζεται ξεχασμένο στ' ἀκίνητα νερά τοῦ καναλιῦ.

Οἱ γρηοῦλες πού σιγομιλοῦσανε στὰ κατόφλια τοὺς σηκώνονται καὶ πάνε στὴν ἐκκλησία. Τὰ τσοκάρὰ τους χτυπᾶνε ξερὰ πάνω στὶς πλάκες τοῦ μικροῦ δρόμου. Ὁ ἀπογευματινὸς ἄνεμος κουνᾶει τοὺς δαντελλένιους σκούφους των.

Τώρα ὁ δρόμος εἶνε ἔρημος. Μόνο, καθισμένοι στὴν ὄχτη τοῦ καναλιῦ, οἱ γέροι Ὀλλανδοί, ἔξακολουθοῦν νά καπνίζουνε τὶς μεγάλες πίπες τους, νά κουνᾶνε ράθυμα τὰ πόδια τους πάνω ἀπ' τὰ νερά καὶ νά μὴ λένε τίποτα.

ΤΟ ΚΑΝΑΛΙ

Τὸ φθινόπωρο τοῦ βορρᾶ καθρεφτίζεται λησμονημένο στὰ πρασινόμενυρα τοῦ καναλιῦ νερά.

Ἡ πεδιάδα εἶνε σιωπηλὴ καὶ πένθιμη· πίσω ἀπὸ τοὺς φράχτες τῶν χωραφιῶν σκιρτᾶνε ἀλόγατα νερά κα' οἱ ἀγελάδες, μισοξαπλωμένες, κυτᾶν τὴν ἔρημιὰ μὲ τὰ μεγάλα ὕγρα μάτια τους, ἀναμασσώντας τὴν τροφή τους.

Ὡς πού φτάνει τὸ μάτι μου, ἡ πράσινη λουρίδα τοῦ καναλιῦ ἐκτείνεται ἄπειρα ἔρημη καὶ κρύα κάτω ἀπὸ τὴν

τεφερὴν ἡμέρα τοῦ φθινοπώρου. Ὁ δρόμος πού ἀκολουθεῖ τὸ κανάλι ἀπλώνεται λευκὸς καὶ γυμνός. Τὰ ψηλὰ δέντρα ρίχνουνε τὶς σκελετωμένες τοὺς σιλουέτες πάνω στ' ἀκίνητα νερά. Οἱ νυμφαῖες μαραίνονται...

Κι' ὅταν φυσάει μιὰ πνοὴ ἀέρα μέσα στὴ μεγάλη τῆς φύσης ἀκίνησι, οἱ νυμφαῖες, οἱ λευκὲς νυμφαῖες μὲ τὰ φειδωτὰ τοὺς φύλλα πού κουνιοῦνται σιγανὰ κάτω ἀπὸ τὴν πρασινόμυρη τῶν νερῶν ἐπιφάνεια-μοιάζουνε μὲ κεφάλια πιγνιμένων νυμφῶν, πού οἱ μακρυὲς τοὺς κόμεις, σιγοκυνιοῦνται στὴν ἐπιφάνεια τῶν νερῶν, ὅταν φυσάει ὁ φθινοπωρινὸς ὁ ἄνεμος...

ΦΡΕΣΚΟ ΜΙΧΑΗΛΑΓΓΕΛΙΚΟ

Στὴν ὄροφὴ τῆς Καπέλλα Σιστίνα ὁ Μιχαὴλ Ἄγγελος ἔχει εἰκονίσει τὴ Δημιουργία.

Καὶ στὶς πλευρὲς τῆς ὄροφης, ἡ φαντασία του ἐσχεδίασε ἀλληγορικὲς παραστάσεις : σφιγγώδεις Σίβυλλες καὶ Νέους αἰνιγματικούς.

Τὶς Σίβυλλες μπορούσε νά τις εἶχε ζωγραφίσει ὁ Ραφαῆλος, πού ζωγράφησε τὴν Φορναρίνα· ἢ ὁ Λεονάρδος ντὰ Βίντσι, πού ἀναπαράστησε τὴν Τζιοκόντα.

Μὰ τὸν Νέο τῆς Καπέλλα Σιστίνα, πού μέσα στ' ἀθλητικά μέλη τον περνάει ἓνας γυναικίους ἡδονισμός, πού τὸ κύτταγμα του γεννάει ἓναν ἀπραγματοποίητὸ πόθο, μόνο ὁ Μιχαὴλ Ἄγγελος ἦταν δυνατὸ νά τὸν φαντασθῆ.

Ἄναγνωρίζω στὸν γυναικώδη αὐτὸν Ἄντινοο τὸ ἔρμαφρόδιτο ὄνειρο τοῦ μεγάλου καλλιτέχνη τοῦ Κουατροτσέντιο· τὸ ἀδύνατο ὄνειρο τοῦ Μιχαὴλ Ἄγγελο :

Τὴν ἔνωση τῶν δύο φύλων σ' ἓνα πλάσμα ἔξαισιο. Τὴν ἔνωση τῶν δύο του μεγάλων ἐρώτων, τοῦ Καβαλιέρι καὶ τῆς Βιτόρια Κλόννα, σὲ μιὰν ἐρωτικὴ ἀποθέωση.

ΚΑΜΠΑΝΙΑ ΡΟΜΑΝΑ

Ἀπέραντη καὶ γυμνὴ μέσα στὴν ἐσπέρα ἀπλώνεται ἡ Καμπάνια Ρομᾶνα.

Κάτω ἀπ' τὸ φεγγάρι, πού ρίχνει τὸ κρῦο φῶς του στὴν τραγικὴ τῆς ἔρημιᾶ, διαγράφονται τὰ ψηλὰ τόξα τῶν ἀρχαίων ρωμαϊκῶν ὑδραγωγείων.

Ἐνῶ μέσα στὴν στεῖρα πεδιάδα λευκάει μιὰ ἀπέραντη λουρίδα, εὐθεῖα καὶ πλατεῖα : ἡ Ἀππία Ὀδός.

Κάθουμαι μόνος πάνω σὲ μιὰ μαρμάρινη πέτρα κι' ἀκούω :

Ἀκούω ἓναν ρυθμικὸ θόρυβο, πού ὄλο πλησιάζει.

Ἐνα θόρυβο, πού μοιάζει μὲ τὸν γδοῦπο ἀλείρων βημάτων, σὰ νά ἔρχονται ἀπὸ τὰ βάθη τῆς Ἀππίας Ὀδοῦ οἱ παλιῆς Ρωμαϊκῆς Λεγεῶνες, ἐπιστρέφοντας ἀπὸ μακρινὲς κατακτήσεις.

ΚΩΣΤΑΣ ΟΥΡΑΝΗΣ

ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Τὰ μάτια σου κερδίζουνε, 'ς τὸ χᾶδι,
τὸ ξωτικό τὸ θαλασσὶ πετράδι.

Πάνω 'ς τὴ νειότη σου ὅμοια, εἶν' ἀνθισμένη
σὰν κρίνο, ἢ Παρθενιά, δίχως ψεγάδι.
Νὰ σὲ κυτιῶ, 'ς τὰ γόνατα πεσμένη,
μὲ τὸ μαβί, ὡς τὰ πόδια σου, χιτώνι,
τ' ἀγγελικά σου μάτια ἀνασκωμένα—
ὦ, ἐσύ, πιστὴ καθὼς τὴν Ἀρετοῦσα
κι' ἀμόλυνη, σὰν τὴν Παρθένα!

Τὰ μάτια σου (ποὺ τὰ λατρεύω) ἀστράφτουν
σὰν ἄστρα θαλασσιά, τοῦ Τρυγητῆ ἄστρα.

ΣΥΜΒΟΛΟ

Στὸ χίλασμα τ' ἀρχαῖο, 'εἶ' ὄγρὸ πεζοῦλι, μπρὸς 'ς τὴ θύρα,
τὰ βᾶτα εἶναι, τὴν ἀνοιξί, ντυμένα ἀπὸ πορφύρα.

Μαρτυρικιά μου ἀγάπη, τρισδοκιμασμένη,
μοιάζεις καὶ σὺ (πόσες φορὲς δὲν τῶχ' νοιάσει!)
τὴν παππαροῦνα μοιάζεις μὲ τὸ φουντωμένο κρόσσι,
μέσα ἀπ' τ' ἀγκάθια ὅπως βλασταίνει.

Κι', ἔτσι, μοῦ βάφεις
τις μέρες μου, ποὺ μοιάζουν δίχως χρῶμα,
κι' ἔτσι, μοῦ ξαγοράζει ἀκόμα
ἕναν φαιδρὸ κι' ἐρωτικὲς φωνὲς γεμάτο Ἀπρίλη
τὸ γελαστό σου ἀχειλί.

FRAGMENTUM

"Ἦθελες κάτι νὰ μοῦ πῆς; μὰ ἐγὼ δὲ σ' τὸ ῥωτοῦσα.
(τὸ καλοκαῖρι εἶχε σωθῆ καὶ τ' ἄνθη π' ἀγαποῦσα).

"Ἦθελες κάτι νὰ μοῦ πῆς; μὰ τῶχα λησμονήσει.
(τὴ ῥίζα, ποὺ ἐκαθήσαμε—θυμᾶσαι;—ἔχουν γκρεμίσει.)

Εἶχε, ἀπὸ τότε, μέσα μου φθινόπωρο φουσησει...
(Μοῦπες—ἄ! ναί, —πὼς μ' ἀγαπᾶς, μὰ τῶχ' λησμονήσει).

ΤΕΛΟΣ ΑΓΡΑΣ

ΓΑΛΗΝΗ

Τῆς τρικυμίας ὁ πιὸ στερνὸς βαθὺς ἀνασασμὸς
ἀπὸ μιὰ θλίψι ἀλάφρωσε τῆς θάλασσας τὰ στήθη.
Καὶ μένει ἀκόμη ν' ἀντηχῆ σθησιμένος στεναγμὸς
'ς τὴν ἠσυχία νὰ ξεψυχᾷ ποὺ ὀλοῦθε τώρα ἐχύθη.

Μὲς 'ς τὸν βρεγμένο κι' ἔρημο ἄς σταθοῦμε τὸ γιαλό,
θωρῶντας κύματα δειλὰ 'ς τὸν ἄμμο ν' ἀποσβουῶνε.
'Ω, ἄς ἀλαφρώναμε κι' ἐμεῖς μ' ἕναν μεγάλο στεναγμὸ,
ἄχ, κι' ἔτσι ὄλες οἱ πίκρες μας ἄς φεύγουν κι' ἄς περνοῦνε!

ΜΙΧ. Δ. ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΩΡΙΣΜΟΣ

Partir c'est mourir un peu
(E. Harancourt)

Στὸ θάνατο δὲν εἶναι ποὺ μᾶς θλίβει,
τὸ πὼς θὰ γίνουν κείνοι ποὺ ἀγαποῦμε
σκόνη, μέσα στὴ γῆς ποὺ θὰ τοὺς κρύβει:
Σὰν τοὺς νεκρούς, στ' ἀνάμα δὲ μεθοῦμε
τῆς γαλήνης: ζωντανοὶ ἐμεῖς, δὲν ἀκοῦμε
τί λέει τὸ κυπαρίσσι ἀργὰ ὅταν σκύβει.
'Ο χωρισμὸς στὸ θάνατο μᾶς θλίβει:
Φεύγουν, μᾶς φεύγουν! πᾶνε: ἔτσι πονοῦμε.

Γιαυτὸ κι' ἐγὼ, σὰν φεύγεις, καλὴ, νιώνω
στὸ χωρισμὸ, τοῦ θάνατου τὸν πόνο.
Μακρυνά μου κι' ἂν ἀνθεῖς σὰν πρώτη Ἀπρίλη,
λιόλουστη μέρα, τί μαυτό; μιὰ μοίρα,
μοῦ κλεψε τ' ἀνοιξιάτικά σου μῦρα,
ποὺ ἄγγιξα μόλις μὲ τ' ὄχρὸ μου ἀχειλί:
'Ἔτσι καὶ γιὰ τὸ θάνατο σὰν κλαῖμε,
εἶναι ποὺ μᾶς χωρίζουν καὶ δὲ θέμε.

Γ. Α. ΡΩΗΣ

ΑΓΑΠΕΣ

«Μόνο τὴν ἀγάπη μου
κανεῖς νὰ μὴ μοῦ πάρει,
κι' ἄς μοῦ πάρουν τὴ ζωὴ
ὅσοι κι' ἂν θέλουν χάροι»
εἶπε· χαμογέλασε
καὶ βύθισε καὶ πάλι
στ' ἄσπρο τῆς προσκέφαλο
τ' ὀλόξανθο κεφάλι.
Τὸ στερνὸ τῆς μίλημα
καὶ τὸ χαμογελὸ τῆς
θύμωσαν τὸ χάροντα
π' ἔστεκε στὸ πλευρὸ τῆς
κι' ἄπλωσε καὶ σταύρωσε
τ' ἄσπρα τῆς τὰ χεράκια
σφάλισε τὰ χεῖλη τῆς
καὶ τὰ θαμπὰ ματάκια

'Ω καῦμοι τώρα γιὰ μὲ
ὄλα ἕνας πόνος βραχὸς
—ὄλα πόνος στὸ φτωχὸ
π' ἀτόμεινε μονᾶχος—
Τώρα τὴν ἀγάπη μου
ποὺ μοῦ τὴν ἔχουν πάρει
ἄς μοῦ πάρουν τὴ ζωὴ
ὅσοι κι' ἂν θέλουν χάροι!

ΔΕΛΑΣ ΑΓΓΕΛΟΣ

ΤΑ ΜΑΤΙΑ ΤΗΣ ΑΓΩΝΙΑΣ

'Ω Ἀγωνία,—τὰ μαῦρα
τὰ σκοτεινὰ
τὰ μάτια σου, ποῖα λαύρα
τὰ τριγυρνᾷ!

Κάτι ζητοῦν ὀλοένα
ψάχνουν νὰ βροῦν,
μὰ πέφτουν λιγισμένα,
καὶ δὲν μποροῦν.

Κ' ὕστερα πάλι ἀγάλια
σὰ μιὰ ζωὴ
ποὺ τῆς σκορπᾷ ἀναγάλια
πόνου πνοή,

πτερόνονται καὶ πᾶνε
ταξιδευτά,
μακρόσυρτα πετᾶνε
πρὸς τ' ἀνοιχτά.

Καὶ σὰν τὸ φῶς χορτάσουν
καὶ ποτιστοῦν,
γέρνουν νὰ ξαποστάσουν
καὶ νὰ κλαυτοῦν.

Καὶ τὰ παράπονά τους
καῖνε καρδιές.
Ρουφοῦν ἀθώους θανάτους
σὰν εὐωδιές.

Δεμένα ἔχουν τὰ νάζια,
καὶ σὰ λυθοῦν,
πόσα μὲ τρῶν μαράζια
καὶ μὲ μεθοῦν!

Μὲ στέρρο πάντα βῆμα
πάω στὸ γκρεμὸ.
Γελῶ μὲ τ' ἄγριο κῦμα
μὲ τὸ χαμὸ..

'Ω Ἀγωνία,—τὰ μαῦρα
τὰ σκοτεινὰ
τὰ μάτια σου, ποῖα λαύρα
τὰ κυβερνᾷ!

Τρέμε, ἄνθρωπε χαμένε,
πρὶν μπιστευτῆς·
σ' ὅσα κρυφὰ σοῦ λένε
στάσου κριτής.

Μ' ἂν τύχη κι' ἀληθέςης
καὶ πλανευτῆς—
ἀλίμονο ἂ γυρέψης
νὰ ὄνειρευτῆς..

ΤΑ ΜΑΤΙΑ ΤΗΣ ΘΥΣΙΑΣ

Τὰ μάτια σου,—ὦ Θυσία
τὰ γαλανὰ,
ποιὸς πόνος, ποῖα ἰκεσία
τὰ κυβερνᾷ!

Δειλὰ θωροῦν τὴ μέρα,
καὶ δὲν μποροῦν
νὰ ταξιδέψουν πέρα
δρόμο νὰ βροῦν.

Λάμπουν μὲς στὸ σκοτάδι
σὰν ἅγιο φῶς,
κ' εἶν' ἀλαφρὰ σὰ χᾶδι,
καημὸς κρυφός.

Τοῦ κόσμου τὰ σπαράζει
βαθιὰ ἢ βοή·
'Ἐνα ξανθὸ μαράζι
περνᾷ ἢ ζωὴ.

Πόσο φυγρὰ ἀγαποῦνε,
γελοῦν ἢ κλαῖν!
'Ὅ, τι ζητοῦν νὰ ποῦνε
ποτὲ δὲ λέν.

Μὰ μέσα τους σὰ ζήσης
σὲ καίει φωτιά,
ποὺ ἀλλοῦ δὲ θ' ἀπαντήσης
τόσο πλατειά.

'Ἄν ὁ θλιμένος εἶσαι,
σ' αὐτὰ οἱ χαρές...
Μὲς στὶς πηγές τους, σβῆσε.
τις λαγαρές,

λαῦρο δαυλὸ ἀναμένο,
τὴν πειρασμὸ,
τὸ πάθος, πυρωμένο
κατακλυσμὸ..

Τὰ μάτια σου τὰ θεῖα
σκυμένα, ἀργά,
ποῖα μυστικὴ ἀκλουθία
τὰ λειτουργᾷ!

'Ω, ἄς εἶταν μὲ τῆς σκέψης
τὸ βυθισμὸ,
φυγὴ μου, ν' ἀληθέςης
τὸ λυτρωμὸ,

πέρ' ἀπὸ τοὺς θανάτους
καὶ τὰ δεινά,
στ' ἀκύμαντα νερά τους
τὰ γαλανά..

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

PETER NANSEN

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ

ΜΙΑ ΦΑΝΤΑΣΙΑ

Καθόταν και κοίταζε πέρα τή μαύρη, πλατειά θάλασσα. Καθόταν στην άκρη και τὰ κύματα πήγαιναν κ' έρχονταν. Δέν είχε πιά δύναμη νά φύγη και με κάθε νέο χτύπημα τῶν κυμάτων, τὸ νερὸ τὸν έφτανε δλοένα και πιὸ κοντά. Ἦθελε νά φωνάξη βοήθεια, μὰ κανείς δὲ θὰ τὸν άκουγε... Κ' έτσι τώρα τὸ νερὸ πέρασε τὰ πόδια του, σὲ λίγο έφτασε στή μέση του και ύστερα στὸ στήθος του. Ὑστερα τὸν σήκωσε και θὰ τὸν έσερνε πίσω μαζί του...

Ἐκλεισε τὰ μάτια του, δέν τολμοῦσε πιά νά κοιτάζῃ τὸ θάνατο, πού έρχόταν δλοένα και πιὸ κοντά, γιὰ νά τὸν τυλίξῃ μέσα στὸ μαῦρο, τὸν κρῦο και τὸν ὑγρὸ του πέπλο.

Καθόταν με σταυρωμένα χέρια και περίμενε.

Γιατί μονάχα διαρκοῦσε τόσο πολὺ; Γιατί έπρεπε νά βαστάῃ ἀκόμα ἢ ἀγωνία του αὐτὴ μπροστά στὸ τρομερὸ και στὸ άγνωστο;

Ὅχι, τώρα πιά δέν κρατιόταν. Τὰ πόδια του είχαν παγώσει ἀπὸ τὸ κρῦο και ἀπὸ τὴ μέση του κι' ἀπάνω έτρεμε στὸν ἰδρωτὰ και ἀπὸ τὰ ρίγη τοῦ πυρετοῦ.

Ἐσήκωσε τὰ μάτια του :

Μὰ τί ήταν λοιπὸν αὐτό; Ἐκεῖ στεκόταν ὁ γιατρός του, σκυμένος ἀπάνω του και ἀκούγοντας τὸν καρδιόχτυπὸ του, ἐνῶ στὰ πόδια τοῦ κρεββατιοῦ στεκόταν ἢ ἀδελφὴ μ' ἕνα ζεστὸ μπουκάλι στὰ χέρια.

Ὁ γιατρός έγενεψε γελώνοντας :

«Καλημέρα! Κειμηθήκατε λοιπὸν καλά;»

Δέν μποροῦσε νά υποφέρῃ τὸν παιχιδιάρικον αὐτὸν τόνο και τὸν πήρανε τὰ δάκρυα.

«Ἐλάτε, ἐλάτε,» άκουσε τὴν ἐνθαρυντικὴ φωνὴ τοῦ γιατροῦ του σὰν ἀπὸ πολὺ μακριά, «θὰ δῆτε, τώρα θὰ πᾶνε δλα μιὰ χαρὰ! Δέν είναι ἀλήθεια, δεσποινίς Χάλλε;»

Εἶδε πὼς ἢ δεσποινίς Χάλλε έτεινε πρὸς αὐτὸν τὸ κεφάλι της. Ἐπειτα τὸ εἶδε τὸ κεφάλι της νά μεγαλώνῃ σιγά-σιγά σ' ἕνα ἀτέλειωτο γέλιο—και ξαφνικὰ νά σκάζῃ σὰ μιὰ σαπουνόφουσκα.

...Γιατί ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς τοῦ πήρε τὸ καπέλλο του; Ὁ κλέφτης τρέχει τὸν ἀτέλειωτα μακρὸ δρόμο, ἀνεμίζοντας μπροστά τὸ καπέλλο του, σὲ τρόπο πού φαίνεται πὼς τρέχει πίσω ἀπ' αὐτό. Μὰ τοῦτο πάλι είναι τρέλλα! Ὁ ἄνθρωπος, πού τρέχει με τὸ καπέλλο, είναι ὁ ἴδιος, ἀπὸ τὸν ὁποῖο τὸ ἀγόρασε ἐδῶ και μισὴ ὥρα. Αὐτὴ είναι μὰ τὴν ἀλήθεια καθαρὴ ἀπάτη. Μὰ θὰ τὸ πάρῃ πίσω. Ἐκεῖ μπροστά περπατεῖ ἕνας ἀστυφύλακας. Μονάχα νά μὴν τοῦ ξεφύγῃ. Τώρα είναι τόσο κοντὰ στὸν ἀστυφύλακα, πού μπορεῖ νά τοῦ φωνάξῃ. Ὁ ἀστυφύλακας σταματᾷ. «Ἐμπρός! Βλέπετε αὐτὸν ἐκεῖ τὸν ἄνθρωπο—τρέχει μαζί με τὸ καπέλλο μου, πού μοῦ τῶχει κλέψει!» «Ἀλλά, καλέ μου κύριε,» λέει ὁ ἀστυφύλακας, «ἐκεῖ στὸ δρόμο τρέχει μονάχα ἕνα σκυλάκι με τρία πόδια. Ἄν θέτε δμως νά γυρίσετε πίσω σας, θὰ δῆτε, ἀπὸ τὴν ἄλλη ἀκριβῶς πλευρὰ τοῦ δρόμου, ἕναν ἄνθρωπο, πού τρέχει μ' ἕνα καπέλλο.» Γυρίζει πίσω : Ἐκεῖ καθόταν ἢ δεσποινίς Χάλλε κ' έπλεκε.

Ἄν εἶθελε μονάχα νά φύγῃ! Εἶχε νά μιλήσῃ γιὰ κάτι πολὺ σοβαρὸ με τὸν ἀδερφὸ του. «Κάρολε,» φώναξε. Τώρα ἴσως νά τὸ καταλάβαινε ἢ δεσποινίς Χάλλε και νά φευγε. Ὁ Κάρολος ήταν πρὸς στιγμὴν ἀπασχολημένος. Ἄλλὰ τὸν άκουσε πού τοῦ φώναξε : «Ἐρχομαι ἀμέσως, έρχομαι ἀμέσως!»

...Γύρω ἀπὸ τὸ κρεβάτι του κάθονταν ἕνα πλήθος νέες κυρίες, ντυμένες καλοκαιρινά. Γελούσανε και τραγουδοῦσαν, και ἢ ὁμορφώτερη ἀπ' αὐτές, πού τὴν ἤξερε πολὺ καλά και πού τὴ λέγανε Κλαρίσσα, τοῦ εἶπε : «Τώρα θὰ χορέψωμε μπροστά σου.» Χόρεψαν ἕναν κυκλικὸ χορὸ και κάθε πού περνοῦσαν ἀπὸ μπροστά του, ὑποκλίνονταν, εταν πιά ἀναγνώριζε τὴν κάθε μιὰ. Ὑστερα πιάστηκαν ἀπὸ τὸ χέρι και χορεύανε ψηλότερα, δλοένα και πιὸ ψηλά, ψηλά ἴσαμε τὸ ταβάνι, ὡς πού τὸ ταβάνι ἐξαφανίστηκε κ' ύστερα πιά χορεύανε στὸ γαλάζιον αἰθέρα. «Και σὺ δέν μποροῦσες ποτὲ νά χορέψῃς. Γιὰ σκέψου λοιπὸν τί δάσκαλος ἔγινες!» τοῦ εἶπε ἢ μιὰ ἀπ' αὐτές. «Αὐτὸ συμβαίνει, ἀπάντησε, «γιατί ἔμεινα ἐδῶ μέσα μισὸ χρόνο, γιὰ νά μάθω νά πετῶ.»

«Τί νομίζετε λοιπὸν;» ρώτησε ξαφνικὰ ὁ γιατρός, προβάλλοντας τὸ κεφάλι του ἀπὸ τὸ ἀνοιγμένο ταβάνι. «Δὲ σκεφτήκατε πὼς εἶχατε τὸ πρωτὶ πάρα πολὺ πυρετὸ; Βρίσκω πὼς πρέπει τώρα νά πέσετε στὸ κρεβάτι σας. Δεσποινίς Χάλλε! Δεσποινίς Χάλλε! Τί ἀστεῖα είναι αὐτά!» εἶπε και οἱ κυρίες δλες εἶχανε φύγει πιά.

«Μ' αὐτὸ είναι τρέλλα, νά διώξῃ τώρα ἴσα ἴσα τὸν κόσμο. Θὰ μιλήσω γι' αὐτὸ με τὸ γιατρός.»

«Ναί, ἂν θέτε ν' ἀνεβῆτε,» εἶπε ὁ γιατρός, ἀνοιγοντάς του τὴν πόρτα τοῦ βαγονιοῦ. «Λένε πὼς τώρα πρέπει ν' ἀνθίζουν οἱ ἀνεμῶνες.»

Ὁ συρμὸς πηγαίνοντας ἔκανε πάταγο. Ἐτριξε και θορυβοῦσε σὰ νά κυλιόταν πάνω σὲ γρανίτη. Μὰ πού ἔμεινε ὁ γιατρός; Νά, τώρα τὸν ἀνακάλυψε : ἀκριβῶς στήν ἄλλην ἄκρη τοῦ πελώριου βαγονιοῦ καθόταν ἕνας μικροσκοπικὸς ἄνθρωπάκος κ' ἔκοβε τὰ νύχια του. Αὐτὸ ήταν καλὸ, γιατί χτές ὁ γιατρός τὸν εἶχε σχεδὸν τσαγκρουνίσει, σὰν τοῦδωσε τὸ χέρι του. Τί ἀστεῖα μικροσκοπικὸς πού εἶχε γίνει ὁ μεγαλόσωμος ἄνθρωπος. Ἄλλ' αὐτὸ θάπρεπε φυσικὰ νά ὀφείλεται στήν τεράστια μεγάλῃ ἀπόσταση.

Ξαφνικὰ ὁ συρμὸς μπῆκε με θόρυβο σ' ἕνα τουνέλι. Ἄχ, αὐτὴ ήταν λοιπὸν ἢ νέα ὑπόγεια γραμμὴ, πού τόσος ἔγινε λόγος! Μέσα στὸ τουνέλι, ἔξω ἀπ' αὐτὸ ἀπλωνόταν μιὰ ἀτέλειωτη ἔκταση, πού προξενοῦσε ἴλιγγο. Αἰσθανόταν τὸν ἑαυτὸ του ἀδύνατο και φοβισμένο. «Γιατρέ,» φώναξε. Μὰ ὁ γιατρός δέν ήταν ἐκεῖ. Μόνο δυὸ χέρια κ' ἕνα ψαλίδι. Μὲ ἀγωνία θανάτου φώναξε : «Γιατρέ! Γιατρέ!»

Δὲ βγήκε πιά καμμιά φωνὴ ἀπὸ τὰ χεῖλια του, μὰ τὸ κορμί του ἐσπάραζε δλόκληρο, σὰ νάθελε νά πηδήσῃ κάτω ἀπ' τὸ κρεβάτι. Μακριά, πολὺ μακριά, άκουσε κάποιον νά ψιθυρίζῃ : «τὸν καθρέφτη». Και ἦτανε σὰ νά γλυστρήσανε δυὸ σκιᾶς μπρὸς ἀπὸ τὰ μάτια του. Τώρα ἐξαφανίστηκε ἢ μιὰ σκιά και τώρα...

... ἢ δεσποινίς Χάλλε κρατοῦσε τὸν καθρέφτη μπρὸς ἀπὸ τὸ στόμα του.

(Μετάφραση)

ΠΕΤΡΟΣ ΣΤΩΙΚΟΣ

LUDWIG UHLAND

Ο ΠΥΡΓΟΣ ΤΗΣ ΑΚΡΟΓΙΑΛΙΑΣ

Εἶδες τὸν πύργο ἐκεῖ σιμά,
Ψηλόν, στὸ ἀκροθαλάσσι;
Ρόδινα νέφη και χρυσᾶ
Τὸν ἔχουσε σκεπάσει.

Μὲς στὰ καθάρια τὰ νερὰ
Νά βυθιστῇ γυρεύει
Και πότε, λές, ἐκεῖ ψηλά,
Στὰ σύννεφα ν' ἀνέβῃ.

«Εἶδα τὸν πύργο ἐκεῖ σιμά,
Ψηλόν, στὸ ἀκροθαλάσσι,
Τ' ὠχρὸ φεγγάρι ν' ἀγρυπνᾷ,
Γύρω θαμπῇ τὴν πλάση.»

Νᾶναι ὁ γιालός, νᾶναι ὁ βοριάς,
Τὸν ἤχο πού σκορπᾶνε;
Ἄπὸ ψηλὰ δὲν ἀγροικᾶς
Βιολιά, δὲν τραγουδᾶνε;

«Οὔτε βοριά κι' οὔτε γιालό
Κοιμοῦνται ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη.
Ἐνα παράπονο ἀγροικῶ,
Πνιγμένο μὲς στὸ δάκρυ.»

Τὸ ρήγα ἐκεῖ νά περπατᾷ,
Τὴ ρήγισσα δὲν εἶδες,
Τὰ ροῦχα τους τὰ πορφυρά,
Στὸ στέμμα τους ἀχτίδες;

Δὲν ὠδηγοῦσαν με χαρὰ
Πεντάμορφῃ μιὰ κόρη,
Ποῦχε τετράξανθα μαλλιά
Κ' εἶχε σὰν ἦλιο θῶρι;

Δίχως, τοὺς γέρους εἶδα ἐγὼ,
Κορώνα κι' ἀλουργίδα:
Μαῦρα φοροῦσανε και οἱ δυὸ
Τὴν κόρη δὲν τὴν εἶδα.»

Η ΚΟΡΗ ΤΗΣ ΞΕΝΟΔΟΧΑΣ

Ἄπὸ τὸ Ρῆγο πέρα τρεῖς νιοὶ λεβέντες πᾶνε,
Και κεῖ, στής ξενόδοχας τὴν πόρτα σταματᾶνε:

«Κυρά, καλὴ ναι ἢ μπύρα, καλὸ είναι τὸ κρασί σου;
Πὲς μας ἀκόμα, ἢ κόρη πού βρίσκεται ἢ χρυσὴ σου;»

«Καθάριο τὸ κρασί μου κ' ἢ μπύρα μου δροσάτη,
Μὰ ἢ κόρη μου κοιμάται στὸ νεκρικὸ κρεβάτι.»

Κι' ὡς μὲς στήν κάμαρά της οἱ τρεῖς λεβέντες πᾶνε,
Σὲ φέρετρο τὴν κόρη κατὰμαυρο κοιτᾶνε.

Ὁ πρῶτος τῆς σηκώνει τὸ νεκρικὸ της κρέπι
Και με ματιὰ θλιμμένη γιὰ μιὰ στιγμὴ τὴ βλέπει:

«Ἄν ἦταν, ἄχ, νά ζοῦσες ἀκόμα, με τὰ δῶρα
Τῆς ὁμορφιάς ἔπου εἶχες, θὰ σ' ἀγαποῦσα τώρα.»

Ὁ δεύτερος τὸ κρέπι σιγὰ τῆς κατεβάζει,
Γυρνᾷει κι' ἀπὸ τὰ μάτια τὸ δάκρυ του σταλάζει:

«Ἄχ, νᾶτανε ἢ ζωὴ σου και νά μὴν εἶχε σβύσει!
Κάμποσα ἀλήθεια χρόνια σ' εἶχα και σὲ ἀγαπήσει.»

Ὁ τρίτος τῆς σηκώνει τὸ κρέπι λίγο ἀκόμα,
Και τὴ φιλεῖ στὸ κρῦο και τὸ χλωμὸ της στόμα:

«Ἄχ, σ' ἀγαποῦσα πάντα και σ' ἀγαπῶ και τώρα
Κι' ἀκόμα ὡς τὴ στερνὴ μου θὰ σ' ἀγαπῶ τὴν ὥρα.»

(Μετάφραση)

ΛΕΩΝ ΚΟΥΚΟΥΛΑΣ

CHARLES BAUDELAIRE

ΤΟ ΠΑΡΑΠΟΝΟ ΕΝΟΣ ΙΚΑΡΟΥ

Τόσοι ἀγαπητικοὶ πού ζοῦν οἱ πόρνες,
χορτάτοι είναι, χαρούμενοι, δλο κέφια
ἔμεινανε τὰ μπράτσα μου τσακίσαν,
γιατί ἐγὼ σφιχταγγάλισα τὰ γνέφια.

Μόνο γάρῃ σ' ἀταίριαστα τ' ἀστερία,
πού δλόβαθεια στὰ οὐράνια λαμπυρίζουν,
τὰ σκοτισμένα μάτια μου ξαναίγουν
κάτι, πού σάμπως ἦλιος νά θυμίζουν.

Μάταια κι' ἂν ψάχνω τᾶπειρο γιὰ νάβρω
πού νᾶνε ἢ ἀρχὴ κ' ἢ μέση του πού νᾶνε:
κάτω ἀπὸ κάποις μάτι πυρωμένο,
νιώθω τίς θεῖες φτεροῦγες μου νά σπᾶνε.

Κι' δλόπυρος στὸν ἔρωτα τοῦ ὠραίου,
μήτε, ὡς στερνὴ χαρὰ δὲ θᾶχω—ἀλοιά μου—
στήν ἄβυσσο, πού τάφος θὰ μοῦ γίνει,
νά δώσω ἔστω και μόνο τ' ὄνομά μου.

(Μετάφραση)

ΚΩΣΤΗΣ ΒΕΛΜΥΡΑΣ

ΤΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΔΡΑΜΑ

Κ' Η ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ ΣΤΗΝ ΠΟΛΩΝΙΑ

Ο Μ. Μαίτερλιγκ μιλώντας σε κριτικές σημειώσεις του — απ' τις οποίες παίρνουμε τις παρακάτω γραμμές — για την εξέλιξη του νέου δράματος, από την παλιά εποχή ως τα σήμερα, μέσα στ' άλλα κρίνει και το σύγχρονο πολωνικό δράμα και ιδιαίτερα τον Πολωνό δραματοουργό Πριβιζέφσκη, που θεωρείται εκεί πέρα ο μόνος αντιπροσωπευτικός συγγραφέας του νέου δρόμου, που πήρε η δραματογραφία, του γνωστού πια σήμερα σε μας με την ονομασία: «το εσωτερικό δράμα».

Αλλά πριν από την κρίση αυτή του Μαίτερλιγκ για το καλλιτεχνικό έργο του πολωνού Στανίσλαου Πριβιζέφσκη είναι απαραίτητο να μπούν εδώ οι σκέψεις του για το νέο δράμα, καθώς ο ίδιος μας μιλάει γι' αυτό σε μιαν άλλη μελέτη του, αφιερωμένη στη σύγχρονη δραματογραφία.

«Εκείνο, που απ' το πρώτο βλέμμα, λέει ο Μαίτερλιγκ, χαρακτηρίζει το νεώτερο δράμα, είναι πρώτα πρώτα η εξασθήνηση και σαν να πούμε μια προοδευτική παραλυσία της εξωτερικής δράσης, έπειτα η με μεγάλη καθαρότητα έκφρασμένη τάση στην ανατομία της ανθρώπινης συνείδησης και η παραχώρηση μεγάλου μέρους στα ήθικα προβλήματα και τέλος η αναζήτηση, που για την ώρα γίνεται ψηλαφητά άκομη, κάποιας άλλης ποίησης περισσότερο άυλης παρά η παλιότερη.

Δεν μπορεί νάρνηθῆ κανένας, ότι στη σύγχρονη σκηνή ξετυλίγονται πολύ λιγότερο τρικυμισμένες και ασυνείθιστες περιπέτειες από την παλιά. Το αίμα χύνεται ολοένα και πιο σπάνια. Ο ήρωϊσμός παρουσιάζεται λιγότερον άγριος. Η ανδρεία λιγότερο τραχεία και ύλική.

Είναι αλήθεια πως και στη σκηνή μας άκομη πεθαίνουν, επειδή και στην πραγματικότητα αιώνας θά πεθαίνουν. Μά ο θάνατος δεν παρουσιάζεται — ή τουλάχιστο μπορεί να έλπιξη κανείς ότι δε θά παρουσιάζεται — ultima ratio, απαραίτητο πλαίσιο, σκοπός που δεν θά μπορούσε κανείς να τον αποφυγή σε κάθε δραματική ποίηση. Άληθινά στη ζωή μας τῆ σκληρή ίσως, μά σκληρή κρυφά κι' άμιλητα, σπάνια συμβαίνει οι τρικυμιωδέστερες καταστροφές να τελειώνουν με θάνατο, και το θέατρο, αν και άργότερα απ' όλες τις άλλες τέχνες παρακολουθῆ τις προοδευτικές εξέλιξεις τῆς ανθρώπινης συνείδησης, πάντα όμως είναι υποχρεωμένο στο τέλος να έχη μπροστά του, ως είναι και με κάποιο μέτρο, το φαινόμενο αυτό. Άς πάρουμε το δράμα που παίζεται στο συγκαιρινό σπίτι ανάμεσα στους άνδρες και τις γυναίκες τῆς εποχῆς μας. Οι ονομασίες τῶν προσώπων, που ενεργοῦνε πάνω στο σενάριό τους σαν αισθήματα και ιδέες, μένουν οι ίδιες καθώς και πρώτα. Θ' αναγνωρίσουμε σ' αυτά την αγάπη, τῆ φιλοτιμία, τὸν εγωϊσμό, τὴν ιδέα τῆς δικαιοσύνης, τὴν υπερηφάνειαν κ. ά. Άλλά αν οι ονομασίες ἔμειναν οι ίδιες, πόσο όμως άλλαξαν οι εξωτερικές εκδήλωσες, οι ιδιότητες, ἡ ἔκταση, ἡ ἐπίδραση, οι εσωτερικές συνήθειες αὐτῶν τῶν ιδεωδῶν ἠθο-

ποιῶν! Αὐτοὶ δὲν ἔχουν πιά οὔτε ἓνα ἀπὸ τὰ παλιὰ ὄπλα, τίποτ' ἀπὸ τὰ παλιὰ μαγικά στολίδια. Σχεδὸν δὲν ἀκούγονται πιά ξεφωνητά, σπάνια χύνεται αἷμα. Λίγ' ἀπόμειναν τὰ φανερά δάκρυα.

Ἡ εὐτυχία και ἡ συμφορὰ τῶν ἀνθρώπων ἀποφασίζονται σὲ μιὰ στενὴ κάμαρα, γύρω σ' ἓνα τραπέζι και κοντὰ στὸ τζάκι.

Άγαπᾶνε, πονᾶνε, κάνουν τους άλλους να πονοῦν. Πεθαίνουν μένοντας στη θέση τους, στη γωνιά τους, και μόνο από σπάνια σύμπτωση ἢ πόρτα ἢ τὸ παράθυρο για μιὰ στιγμή μόλις ἀνοίγουν, κάτω ἀπὸ τὸ σκούνημα ἀσυνήθιστα παράφορης ἀπελπισίας, ἢ υπερκόσμιας εὐτυχίας. Δὲν ὑπάρχει πιά ἡ τυχαία ἐξωτερικὴ ὁμορφιά ἀπόμεινε μονάχα ἡ ἐσωτερικὴ, πὸν ἀκόμα δὲν ἔγινε ποιητικὴ. Άλλά και ποιά ποίηση, αν ἀγγίσση κανείς τὴν οὐσία τῶν πραγμάτων, δανείζεται μόνον ἀπὸ τὰ ἐξωτερικὰ στοιχεῖα ὅλη τῆς τῆς ὁμορφιά και τὸ μεθύσι; *

Δὲν ὑπάρχει πιά ἡ ἀμειλικτὴ μοῖρα, πὸν, γύρω στὴν παραμικρότερη κίνηση τοῦ ἀνθρώπου, σχηματίζει ἓνα μυστηριώδες, τραγικὸν και θριαμβικὸν φόντο, τὴν εὐεργετικὴ και σκυθρωπὴ ἀτμόσφαιρα, πὸν μπόρεσε νὰ δικαιολογήσῃ και τὰ πιδ ἀσυγχώρητα ἐγκλήματα και τὶς πειδ ταπεινὲς ἀδυναμίες».

Παρακάτω, συνεχίζοντας ο Μαίτερλιγκ για τὸ εσωτερικὸ δράμα, λέγει ὅτι ἡ ἐσωτερικὴ δράση για τὸ σημερινὸ δράμα, είναι ἡ μόνη διέξοδος, γιατί ἔξω ἀπὸ τὴν ἔλλειψη τῆς ποιητικῆς σκηνοθεσίας γύρω σὲ μιὰ σκηνή τῆς ζωῆς, βασιλεύει και σύγχυση και ἀμφιβολία στὰ φιλοσοφικά και κοσμογονικά ζητήματα, σὲ τρόπο πὸν για νὰ μὴ φανῆ ὁ ποιητῆς, ὅτι κάνει πυροτεχνήματα για ἐντύπωση, πρέπει νὰ μὴν ὑποστηρίξῃ καμμίαν ἀποψη με θετικότητα, καθώς είναι και ἡ μοιρολατρεία, και ν' ἀσχολεῖται περισσότερο με τὶς ἀτομικὲς και κοινωνικὲς εκδήλωσες.

Γι' αὐτὸ λοιπόν, λέει ο Μαίτερλιγκ προσπαθήσανε ν' ἀντικαταστήσουν τὸ μεγάλο αἶνιγμα τῆς παλιᾶς ἀντίληψης για τὴ μοῖρα και τὴν προφητεία, με τὸ προβληματικὸ και φρικτὸ αἶνιγμα τῆς κληρονομικότητας, τὸ μεγαλόπρεπο ἀλλὰ πολὺ λίγο πιθανό, και μαζί με τὴν ἔμφυτη δικαιοσύνη τοῦ ἀνθρώπου και πολλὰ ἄλλα μυστικά. Πὸν λοιπόν τότε ν' ἀναζητήσῃ κανένας τὴ μεγαλοπρέπεια και τὴν ὁμορφιά, ἅμα δὲ βρίσκονται στη φανερὴ δράση οὔτε στὰ λόγια, πὸν χάσανε τὶς πρώτες ἑλκυστικὲς μορφές — γιατί τὰ λόγια δὲν είναι τίποτ' ἄλλο, παρά καθρέφτες, πὸν ἀντιφεγγίζουν τὴν ὁμορφιά πὸν βρίσκεται ἀπέναντί τους και ἅμα ἡ ὁμορφιά τοῦ νέου κόσμου, στὸν ὁποῖο ζοῦμε, ἀκόμη

* Σ. Μ. Ἐδῶ θέλει νὰ πῆ ὁ Μαίτερλιγκ, ὅτι τὰ ἐξωτερικὰ μέσα είναι πολὺ φτωχὰ και δὲν φτάνουν για νὰ δώσουν ζωντανὰ τὶς ἀσύλληπτες ἐσωτερικὲς διαθέσεις.

ΜΟΥΣΑ

ΜΗΝΙΑΤΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ = = = = =
ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ = = = = =
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΔΟΣ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ 37 = = = = =

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΓΙΑ ΕΝΑ ΧΡΟΝΟ ΔΡΧ. 10.—
» » ΕΞΗ ΜΗΝΕΣ » 5.—
ΤΟ ΦΥΛΛΟ ΛΕΠΤΑ 75.

Για τὸ ἐξωτερικὸ ἀνάλογα ἀφοῦ ὑπολογιστεῖ και τὸ γραμματόσημο.

φαίνεται δὲν ἔφτασε με τὶς ἀκτίνες του αὐτοὺς τοὺς καθρέφτες! Μὴ βρίσκοντας τὸ δράμα κίνηση ἐσωτερικὴ, στερημένη ὅλα τὰ ἐξωτερικὰ στολίδια, μὴ ἀποφασίζοντας σοβαρὰ ν' ἀκολουθήσῃ ὠρισμένη θεότητα ἢ μοῖρα, ξαναγύρισε πίσω στὸν ἴδιον τὸ εαυτὸ του, δοκιμάζοντας ν' ἀνακαλύψῃ στὸ βασίλειο τῆς ψυχολογίας και τῆς ἠθικῆς ζωῆς ὅλο ἐκεῖνο πὸν ἔλαβε ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὴ ζωὴ τῆς περασμένης ἐποχῆς.

Ο Πριβιζέφσκη, ὁ μεγάλος αὐτὸς καλλιτέχνης, καμαρώνει πὸς εἶνε ἀπόστολος μιᾶς νέας τέχνης στὴν πατρίδα του, μιᾶς τέχνης πὸν τώρα καταγίνεται νὰ βάλῃ τὰ θεμέλια.

Ο Πριβιζέφσκη ἀκολουθεῖ τὸ δρόμο τοῦ ψυχολογικοῦ δράματος, πὸν οι πηγές του πρέπει ν' ἀναζητηθοῦνε τόσο στὸ δυνατὸ προσωπικὸ ταλέντο τοῦ συγγραφέα, ὅσο και στὶς ἐπίδρασες πὸν εἶχε ἀπὸ τὸ συγγραφέα τῶν «Βρυκολάκων» πρώτα, και τῆς σκανδιναυικῆς τέχνης γενικὰ. Ἡ κρίση για τὸν Πολωνὸ δραματοουργὸ εὐκολύνεται, γιατί ὁ ἴδιος μᾶς ἔκανε γνωστὲς τὶς ἀντιλήψεις του για τὸ δράμα σ' ἓνα βιβλίο του «Ο Dramasie i scenie», τὸ Δράμα και ἡ Σκηνή. Άλλά αὐτὲς οι ὁμολογίες πίστεως τῶν καλλιτεχνῶν, πὸν ἀναφέρονται στὴν αἰσθητικὴ τους, ποτὲ δὲν πρέπει νὰ τὶς παίρνουμε ἀπόλυτα σοβαρὰ. Κάποτε δοκίμασε νὰ καθορίσῃ τὴ θεωρία του για τὴν τέχνη, και σπάνια τῆς στάθηκε πιστός.

Και τώρα θά δοῦμε ὅτι δὲν ἀκολουθεῖ τυφλὰ τὶς ἴδιες του θεωρίες. Ἄν ἐπιμένουμε σ' αὐτὴ τὴν ἀσυνέπεια — λέει κριτικὸς του — δὲν τὸ κάνουμε βέβαια για νὰ ρίξουμε τὴν πραγματικὴ ἀξία τοῦ συγγραφέα τόσο, ὅσο για νὰ βγάλουμε ἓνα ἄλλο συμπέρασμα και για νὰ δεῖξουμε πὸς οι μεγάλοι καλλιτέχνες εἶναι μαζί και πολὺ λίγο καλοὶ παρατηρητῆς τῆς ἴδιας τους τέχνης, σαν θεωρητικοί.

Τὸ ἀρχαῖο δράμα, γράφει στὸ βιβλίο του πὸν ἀναφέραμε ὁ Πριβιζέφσκη, δὲν ἦταν παρά ἓνα δράμα ἐξωτερικὸ ὡς τὴν ἐποχὴ τοῦ Ἴψεν. Ἡ ἐξωτερικότητα ἦταν ἐκεῖνη πὸν ἔκανε τὸν ἥρωα νὰ ἐπηρεάζεται, νὰ δημιουργῆ συγ-

κρούσεις, νὰ ἐξάπτεται στὴ δράση, στὸ ἐγκλημα. Αὐτὸ τὸ ἀπὸ τὰ «ἔξω» τὸ σύγχρονο δράμα τὸ ἀγνοεῖ τέλεια. Γιατὶ πρώτα τὸ πραγματικὸ δράμα παιζότανε γύρω στοὺς ἥρωες και ὄχι μέσα τους. Τώρα ἡ δράση γίνεται μέσα στὴν ψυχὴ τοῦ ἥρωα. Ἡ ἀρχὴ και τὸ τέλος τοῦ δράματος βρίσκονται μεσ' τὴν καρδιά του. Ο ἥρωας τοῦ ἑλληνικοῦ δράματος εἶναι ἓνα παιχνίδι μέσα στα χέρια τῶν θεῶν. Ο ἥρωας τοῦ τωρινοῦ δράματος εἶναι κι' αὐτὸς ἓνα παιχνίδι, ἀλλὰ παιχνίδι τοῦ ἐγὼ του, τῆς ψυχῆς του. Τὸ ἀρχαῖο δράμα εἶνε ἓνα πάλεμα τῆς ζωῆς με τὶς εκδήλωσες τοῦ μοιραίου τὶς ἐξωτερικὲς. Τὸ τωρινὸ δράμα εἶνε ἓνα δράμα τῶν προαισθημάτων, τοῦ ἀναταραγμοῦ τῆς συνείδησης, ἓνα δράμα τρομάρας, ἀνησυχίας, φόβου. Μ' αὐτὸ τὸν τρόπο τὸ νέο δράμα ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ διαφορετικὰ μέσα ἔκφρασης και διαφορετικὲς τεχνολογίες ἀπὸ τὸ παλιό. Καὶ λέγει ὁ δραματικὸς και αἰσθητικὸς Πριβιζέφσκη, ὅτι τὸ παῖξιμο τῶν ἠθοποιῶν ἔγινε διαφορετικὸ, ἀπλούστερο στὴν ἔκφραση, ἀπαλλαγμένο ἀπὸ κάθε ἀνώφελο πάθος, πιδ φυσικὸ, πιδ ρεαλιστικὸ. Παρακάτω, μιλώντας για τὸ ρόλο τοῦ συγγραφέα ἀπέναντι στὸ κοινὸ, λέγει ὅτι ἅμα τὰ πράγματα ἔχουνε ἔτσι, ἢ προσπάθεια τοῦ συγγραφέα και τοῦ ἠθοποιοῦ πρέπει νὰ εἶναι στὸ πὸς τὸ κοινὸ θ' ἀναγκάζεται νὰ παίρῃ τὶς ὀπτασίες σαν πραγματικὰ γεγονότα. Για τὸ λόγον αὐτὸ, στὴ νέα δραματικὴ τέχνη μῆκαν νέοι τρόποι, πὸν μέσα τους εἶναι και τὸ «σύμβολο».

Τὸν Πολωνὸ συγγραφέα δὲν ἐνθουσιάζει ὁ συμβολισμὸς τοῦ Ἴψεν και μάλιστα στὰ τελευταῖα του ἔργα. Ο Ἴψεν σ' αὐτὰ, γράφει, συμβολίζει τὶς ιδέες και ὄχι τοὺς ἀνθρώπους. Ἐτσι ἡ τελευταία του δημιουργία γίνεται μιὰ ἐργασία μαθηματικὴ πάνω στὶς ιδέες, πὸν τὰ σύμβολά τους δὲν θά μπορούσαν νὰ ἔρθουν πίσω στοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ εἶναι μαθηματικὰ σημάδια, πὸν με τῆ βοήθεια τους δημιουργῆσε τὴ ζωὴ, ἓνα τύπο ὄρατο, μά τεχνητό.

Ο Πολωνὸς δραματικὸς ἔχει διαφορετικὴ τεχνολογία. Ο Πριβιζέφσκη κάνει τὴν ἀνάλυση τῆς «Μητέρας», δικοῦ του ἔργου, για νὰ δεῖξῃ πόσο εἶνε σύμφωνη ἡ θεωρία του με τὴν πραγματικότητα και τὴ δημιουργία του. Ἄλλὰ ποῖο εἶναι τὸ «πιστεύω» τοῦ Πολωνοῦ ποιητῆ;

«Θέλω νὰ βρῶ, γράφει, τὴν τραγωδία τῆς ζωῆς ἀπὸ τὰ πρόσωπα τοῦ δράματος, πὸν βρίσκεται στὴν ψυχὴ τους, και κάνω ἓνα ἄλλο πρόσωπο νέο. Ἐχω ἀμέσως τὰ διαφορετικὰ αἰσθήματα ἀπὸ τὴν ἐσωτερικὴ πάλη και δημιουργῶ δυὸ δυνατὲς ἀτομικότητες, πὸν μάχονται ἀταυστα. Στὶς ἐνοχλητικὲς ἀφήγησες και στοὺς μονόλογους, σαν δράμα βλέπω ἓνα πρόσωπο ζωντανό, πὸν ἐνεργεῖ, πὸν χάνει τὸ συμβολικὸ του χαρακτήρα, και γίνεται ἡ ἐχθρὸς ἢ φίλος, βλέπω μιὰ δύναμη ἀπόκρυφη στὸ βάθος τῆς ψυχῆς, τὴν ἀπόκρυφη δύναμη πὸν μᾶς παρουσιάζεται στὰ ὄνειρά μας, στὰ προαισθημάτά μας, στὶς ὀπτασίες μας, ἢ καλλίτερα ἓνα τρομερὸν ἀντίζηλο, πὸν κυριεύει ὅλη τὴν καρδιά τοῦ ἀνθρώπου».

(Ἡ συνέχεια στὸ ἄλλο φύλλο)

Κ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

Στις 3 του Αυγούστου πέθανε μέσα στο πλοίο, ταξιδεύοντας με τη φαντασία του και θάφτηκε στο Μπρίντζι, ένας από τους πρώτους ειδωλοθραυστες των σκουριασμένων θεών που είχε στυλώσει ή παληά παράδοση: 'Ο Κώστας Χατζόπουλος.

Γλυκύτατος ποιητής, πολιτισμένος κειρογράφος, διαλεχτός μεταφραστής, σοσιαλιστής από τους πρώτους, ο Χατζόπουλος παίρνει μιάν εξαιρετική θέση μέσα στη ρωμαϊκή διανόηση με τη σοβαρή, μελετημένη και διαλεχτή δουλειά του.

'Ο κριτικός που θάρθει μετά χρόνια να εξετάσει ψυχρά την περίοδο τούτη της αναγέννησης θα του αναγνωρίσει αναμφίβολα τη μεγάλη του συμβολή, γιατί ο Κώστας Χατζόπουλος ήταν κοντά σ' όλα τ' άλλα ένας από τους λίγους που προσπαθήσανε να εκπολιτίσουνε τη φτωχεια μας γλώσσα και τέχνη.

'Όταν ήρθε, το διήγημα βρισκόταν ακόμα στην πρωτόγονη περίοδο της ήθογραφίας: το πήρε, τ' άνοιξε δρόμο προς τα πλατύτερα ιδανικά, το συγχρόνισε με την εποχή, τόφερε στη μεγάλη πόλη, τούδωσε μορφή ευρωπαϊκία, να πούμε, και τελευταία—ίσως από τη μεγάλη πιθυμιά πουχε να μορφώσει στυλ δικό του, ίσως κι' επηρεασμένος από το «Βιβλίο του Μικρού αδερφού» που μετάφρασε—τόφερε στην ψυχολογικήν ανάλυση που στέκει το τελευταίο βήμα στην παγκόσμια διηγηματογραφία.

'Από τους πρώτους σοσιαλιστές, κατέθηκε στην 'Ελλάδα—άφοι πρωτίτερα στο 909 είχε ιδρύσει στο Μόναχο τη «Σοσιαλιστική Δημοκρατική Ένωση»—για να πρωτοστατήσει στη Σοσιαλιστική κίνηση που βρίσκονταν σε νηπιώδικη κατάσταση, μά, πικραμένος, απελπισμένος από την άμορφωσιά, που δέρνει την εργατιά μας παράτησε το Σοσιαλισμό και μάλιστα, τον τελευταίο καιρό δέχτηκε να γίνει διευθυντής της Λογοκρισίας.

'Ο ποιητής Χατζόπουλος φάνηκε στο 98 με τα «Τραγούδια της Έρημιάς» και με τα «'Ελεγεία και ειδύλλια». Και στην ποίηση όπως και στο πεζό πάσκισε να βρή έκφραση. 'Η Δημοτική γλώσσα ακαλλιέργητη καθώς ήταν δεν τούδινε αρκετά μέσα για να πη το β,τι τον συγκινοῦσε και τον συντάραζε. Κι' όμως μ' ὄλη τη δυσκολία πούδρισκε να εκφραστεί έχει μιὰ γλυκάδα, μιάν υποβλητικότητα και μιὰ μουσική που δύσκολα συναπαντιούνται. Περισσότερα όμως (από τότε ακόμα που μέσ' τὰ «Τραγούδια της Έρημιάς» δεν είχε λευτερωθεί από την επίδραση του Δημοτικού τραγουδιού ως τους «Βραδυνοὺς Θρούλους» που ξαναγύρισε πάλι στις παλιές του εμπνεψες) βρίσκουμε στην ποίηση του κάτι που νιώθεται μονάχα μέσα από της γραμμές του. Περισσότερο υπονοητό παρά υποβολή. Στους «'Απλούς τρόπους» μονάχα ξεφεύγει σχεδόν τέλεια από τὰ

μοτίβα του: είναι πλατύτερα λυρικός ποιητής που τὰ βλέπει όλα με τὰ μάτια του πολιτισμένου, ντελικάτου ανθρώπου. 'Επειτα στους «'Απλούς τρόπους» κι' ἡ έκφρασή του αυτή αλλάζει: Αυτό ακριβώς χαρακτηρίζει τον Κ. Χατζόπουλο: Πάντα ζητούσε το δρόμο του, κι' όταν πάταγε ένα δρόμο ἄρχιζαν οἱ ἀμφιβολίες μέσα του για τὴν πίστη πούχε για τὴν πεποίθηση που ἔφτιαξε κι' ἀγάπησε με τόσο πάθος.

Και στο διήγημα και στην ποίηση και στο σοσιαλισμό. 'Ακόμα και στη γλώσσα ἤρθαν στιγμές που είχε κλονιστεί στην πίστη του. Κείνος που είχε τὴν πεποίθηση πὼς ἡ σοσιαλιστική κίνηση στην 'Ελλάδα μόνο με τη βοήθεια της δημοτικής γλώσσας μπορούσε να γίνη και που ἔδωσε τὴν «Σοσιαλιστική Δημοκρατική Ένωση» καλώντας τους Δημοτικιστὲς σε συνεργασία με τους Σοσιαλιστὲς για να μπόρουν να πάει μπροστά ο Σοσιαλισμός μᾶς ἔδωσε μεταφραστές του γραμμένες σε τρομερά συντηρητική γλώσσα.

'Ακόμα είναι κοινὸ μυστικό, πὼς ἔλεγε τώρα τελευταία πὼς τάχε χάσει τέλεια με τὴν πολυορθογραφία της Δημοτικής και πὼς ἔδινε τις τυπογραφικές διόρθωσες κάθε καινούργιου του βιβλίου σε τρίτους.

Πολλές φορές ἔφτασε στο σημείο να ἀπειλήσει τους Δημοτικιστὲς πὼς θα γίνει καθαρευουσιάνος ὅπως ἔγινε και διευθυντής της Λογοκρισίας.

Μ' ὄλη όμως τη δισταχτικότητα—που ξηγείται φορές—φορές από το μεγάλο του ζήλο να μᾶς δώσει κάτι τέλειο—μ' ὄλη του τὴν ἀστασία στην έκφραση και στο νόημα ἀκόμη πολλές φορές—προσπάθεια να δημιουργήσει στυλ—ο Κώστας Χατζόπουλος στέκεται ἑξαιρετική μορφή στην μεταδατική αυτή περίοδο από τον κούφιο και σκουριασμένο δασκαλισμό που πολέμησε ἄγρια, πρὸς τὸ Φῶς της αναγέννησης. Τὰ δύο του πιὸ κύρια σημάδια: τὸ σύντριμμα τῶν κακοφτιαγμένων ειδωλων τῶν κούφιων ἀξιών από τη μιὰ κι' ἡ ἐκπολιτιστική του τάση από τὴν ἄλλη είναι δύο φωτεινότερα ἀστέρια στον οὐρανὸ της Σύχρονης 'Ελληνικής Διανόησης που θα σταματήσουν για πολὺ και με σεβασμὸ τὸν μελλούμενο κριτικό.

'Εμεις τ' ἀναγνωρίζουμε από τώρα στην Τέχνη του τρία σημάδια: διορατικότητα, προσοχή στην έκφραση και ζωντανότητα, στοιχεία που συναρμολογμένα με τὸ δυνατὸ του ταλέντο και τὴν ἀνήσυχη κι' ἐρευνητική του φύση πλούτισαν τὴν ἑλληνική Φιλολογία με τόσα δυνατὰ προτότυπα ἔργα στο πεζὸ και στην ποίηση από τη μιὰ μεριά και τόσες καλοφροντισμένες, καλοδουλεμένες μετᾶφρασες από τὴν ἄλλη.

C.

ΙΩΝ ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ

Για τους πολὺ λιγοστούς που τον γνώρισαν, ἡ προσωπικότητα του ἀδικασκωτωμένου 'Ιωνα Δραγούμη, ἦταν ἕνα ζωτικώτατο πρῶτο κύτταρο, που δημιουργοῦσε μιὰ νέα ζωή στην ἱστορική ἀνέλιξη της Φυλής—ἦταν ὅξω κάθε στιγμή και πολιτικής θέσης, τὸ φωτεινὸ κίνητρο ἑθνικής ἀνθρωπιστικής τάσης. Για τους πολλούς ἡ ἀποκάλυψη τώρα γίνεται.

'Ανεξάρτητα από πάθη κι' από διαθέσεις, ὄλοι θρηνοῦν για τὸν ἀνεπανόρθωτο χαμὸ και, —σπάνιο στη σύγχρονη 'Ελληνική ζωή— από παντοῦ ἀκούστηκαν λόγια ειλικρινείας και πόνου. Μὲ θλίψη και πίκρα θρηνήθηκε τὸ φριχτὸ γεγονός. 'Η ἀναγνώριση του ἔργου του, γίνεται με τρόπο συγκινητικό, και, μ' ὄλη τὴν ψυχική συντριβή, που μπόρει να ἀιστάνεται κανένας, δοκιμάζει όμως και δυνατὴν ἀνακούφιση.

Δὲν ἤρθε ο καιρὸς ἀκόμα να φανεί ὀλοκληρωτικά και σταθερὰ τὸ ἔργο του, ἀν και βαθεῖα σημάδια του, σημαντικώτατη ἐπίδρασή του βλέπουμε σ' ὄλες τις ἐκδήλωσες της σύχρονης ἑλληνικής διανόησης: κυριώτερα τὸ ἐνδιάθετο για τὴν ἠθική δράση. Δὲ φάνηκε σταθερὰ τὸ ἔργο του, ἴσως, γιατί βρίσκεται ἀκριβῶς στην κίνηση και ὄχι στο φαινόμενο.

'Ο 'Ιων Δραγούμης στην ψυχὴ της σύχρονης γενιᾶς ἔχει γίνει θρύλος. Κάτι φωτεινὸ, πολυκίνητο, μὰ περισσότερο φωτεινὸ, που για να τὸ ἀγκαλιάσεις, για να νοιώσεις τὴν ἔννοια του, πρέπει να κλείσεις τὰ μάτια από τὸ θάμπος.

'Ο κριτικός, ἔπειτα από χρόνια, θα διακρίνει στην τωρινὴ ἑθνική κατάσταση τὸ ζωντανεμα τῶν ἰδανικῶν συλλήψεων 'Εκείνου. Και όταν οἱ 'Ελληνες σε στιγμὲς φιλοσοφικοῦ ρεμβασμοῦ ἐκφράζουνε σὺν ἰλλιγγιώδη ἀπορία τὸ γιγάντωμα της Φυλής και τὴν, δυσανάλογα πρὸς τὸ χρόνο, ἀνάπτυξη της πατρίδας, ἀσυναίσθητα ἀναπολοῦνε τὸν εὐγενικό, τὸν γεμάτο πίστη ἰδεολόγο, τὸν ἀκούραστο δουλετὴ της 'Ελληνικής 'Ιδέας: τὸ «Συνητηρι» καθὼς ἀυτονομάστηκε σ' ἕνα του βιβλίου.

'Ολοι ἀναπολοῦνε τὸν 'Ιδα (αὐτὸ εἶχε τὸ ψευδώνυμο) που ἐνῶ ὑπαρξε ἡ ζωντανώτερη πραγματικότητα, ἀπόμεινε ταυτόχρονα ἡ ἰδέα μιᾶς καινούργιας κίνησης στην 'Ελλάδα.

Εἶναι τόσο ἀπλωμένο, τεράστιο τὸ ἔργο του, τόσο ξεχωριστὸ και γιγάντια ἡ προσωπικότητά του, που χρειάζεται χρόνος και τόπος πολὺς για να εξεταστεί ὅπως του ἀξίζει. Πρέπει να τὸν δοῦμε σὺν πολιτικό, σὺν λογοτέχνη, σὺν ἀνθρωπιστῇ, σὺν ἐπιστήμονα και σὺν ποιητῇ ἀκόμα. Μὰ ἔμεις θὰ τον δοῦμε σὺν ἑλληνα σὺν Μεγάλω, που ἦταν. Χωρὶς κανένα δισταγμὸ με «πλήρη συνείδηση» κι' ἀφοῦ προσέξαμε και σπουδάσαμε με καλή πίστη κι' ἀγνή διάθεση τὸν ξεχωρίζουμε σὺν τὴν πιὸ ἑξαιρετική φυσιογνωμία της Νέας 'Ελλάδας. 'Απόδειξη τὸ καταπληχτικὸ φαινόμε-

νο, τὸ ἔξωχο φαινόμενο που παρατηρήθηκε ἀμέσως ὕστερα ἀπὸ τὸ φόνο του. Πλήθος διαλεχτοῦ θεωρήσανε καθήκον τους να μιλήσουν για αὐτόν, ἀν και μιλοῦν στην ὀξύτερη ἐποχὴ που εἶδε ο τόπος σε στιγμή κραιπάλης και πάθους, ὄλοι—ὄλοι μόνο λόγια θαμασμοῦ κι' ἔπαινου βρήκαν. 'Αλλὰ τὸ πιὸ ὑπέροχο εἶναι πὼς ὄλοι τρέξανε πρόθυμα κι' ἀρπάξαν τὴν 'Ιδέα στα χέρια τους μ' εὐλάβεια σὺν κάτι πολὺτιμο, ἱερό, ἀν κι' οἱ πρωτεργάτες λείψαν ἀπὸ τὴ μέση για λόγους πολιτικούς.

Οἱ πιστολιές που πέσαν ἀπάνω σ' ἀβρό του κορμι τάρᾶξαν τὴ βουρκομένη συνείδηση του πλήθους, ξύπνησαν τὴ σκέψη του Λαοῦ κι' ὄλος ο 'Ελληνισμός μιλάει για τὸ ἔργο του Δραγούμη τὸ φωτεινὸ, τὸ μεγαλόπρεπο.

Δὲν ξέρω τί φρονοῦνε οἱ κριτικοί: ἐκείνο όμως που πάντα μούκανε βαθεῖαν ἐντύπωση κι' εἶταν τὸ δείγμα της σπάνιας μόρφωσής του εἶναι ὅτι, ἐνῶ αὐτὸς εἶταν τόσο πολυμερὴς και πολυσύνθετος στο βάθος του παρουσιάζονταν μολαταῦτα τόσο ἀπλός, διάφανος, ὅσο κανένας ἄλλος 'Ελληνας. Εἶχε ταλέντο συγγραφικὸ δυσεῦρετο: εἶχε τὸ ἀνύπαρχτο στη σύγχρονη ἑλληνική Διανόηση και Τέχνη: εἶχε ὕφος: ἦταν ο ἰδιοτυπότερος συγγραφέας.

'Η έκφρασή του σταθερή, μεστή, δεμένη: οἱ ἰδέες του ἀπλές, σὺν πρωτόγονες ἀγγίζαν τόσο ἀπαλά και γιομάτα τὴ ζωή και τὴν ψυχὴ και ζύμωναν κι' ὀδηγοῦσαν τὸ πνεμα φωτεινά, καθαρὰ.

Συχνὰ τὸν τραβοῦσε ο ποιητικὸς οίστρος σε χαριτωμένους ἀνθότοπους, ὅπου ἔκοβε και μᾶς χάριζε λουλουδάκια πανεύσομα, πολύχρωμα, μ' ἕναν τρόπο ἀπλὸ σὺν παιδιοῦ μοσκανάθρεφτου, τρυφεροῦ. Κεφάλαια του στη «Σαμοθράκη» σὺν τὴ Νίκη, τὸ Φεγγάρι, στο «Μαρτύρων και 'Ηρώων αἷμα» ἡ 'Αγνή εἶναι τραγούδια γιομάτα συγκίνηση και πάθος.

'Αλλα, εἶναι πολιτικὲς ὑποθήκες, «μελετήματα», «διδαχὲς» σοφές, ὅπως τὸ 'Ελληνες, ἀπὸ τὸ «Μαρτύρων και 'Ηρώων αἷμα», ὄλο τὸ βιβλίο «'Ελληνικὸς Πολιτισμός» και τόσα ἄλλα.

'Αν για κάποιον μπόρουμε να δώσουμε τὸ χαρακτηρισμὸ τέλειος, αὐτὸς εἶναι ο 'Ιων Δραγούμης.

'Ελπίζω σε λίγον καιρὸ μέσα να μπόρῶ να δώσω ξεπληρώνοντας καθήκον ἱερό, ἐκτενέστερη, ἀναλυτικώτερη μιὰ κρίση για τὸν πολὺκλαυτο φίλο, για τὸν τελευταῖο Νοέλληνα—για τὸν ἀξέχαστον 'ΙΔΑ.

D.

ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Association Guillaume-Budé. Πάει μήνας πού κυκλοφόρησε στο Παρίσι, ο πρώτος τόμος της σειράς του Πλάτωνα, μεταφρασμένος απ' τον Κο Μ. Croisset, γνωστό Πλατωνιστή, με περισσή φιλοκαλία. Η έκδοση της Société de Belles-Lettres, καλλιτεχνικώτατη, πολύ απλή κι εύκολοδιάβαστη, μένα ιστορικό, βιογραφικό και φιλολογικο-φιλοσοφικό πρόλογο, δίχως σχόλια περιττά και παραπομπές άνώφελες—πού και πού, βλέπει κανένας καμιά σημείωση αναγκαιώτατη για την κατανόηση του κείμενου,—δφείλεται στην πρωτοβουλία του καινούργιου σύλλογου «Συντροφιά Guillaume Budé», πού συμπήχτηκε με τὸ σκοπό, νά δώση μετάφρασεις απ' τούς κλασσικούς του Ἑλληνικοῦ καὶ Ρωμαϊκοῦ Χρυσοῦ Αἰῶνα, ὡς τούς Ἀλεξανδρινούς τῆς Ντεκαντέντσας. Ἡ έκδοση, γίνηκε ἐνθουσιώδικα δεχτή στο Παρίσι. Τὸ «Temps», ὁ «Mercure de France», ἡ «Revue de deux mondes» καὶ σκεδόν ὅλος ὁ καθημερινός καὶ περιοδικός τύπος τοῦ Παρισιοῦ, τὴν χαιρετίζει σὰν καινούρια ἀναλαμπή τῆς Γαλλικῆς Διανόησης. Κι' ἐμεῖς ἀπὸ δῶ πέρα θεωροῦμε καθήκον μας, νά φχαριστήσουμε τὴν Association Guillaume Budé, πού ἀνάλαβε νά γνωρίσῃ πλατύτερα τὴν φωτεινὴ σκέψη τῆς Ἑλλάδας στο γαλλικὸ κοινόν, καὶ γενικώτερα σ' ὅλη τὴν Εὐρώπη.

— Ὁ τάφος τοῦ Jean Moréas. Πολὺς λόγος γίνεται τώρα τελευταία, ἀπὸ εὐκαιρία τῆς δεκαετηρίδας ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ J. Moréas, γιὰ τὸν τάφο του. Πολλοὶ ἀπ' τούς γάλλους λόγιους παραπονιοῦνται, πὼς ὁ τάφος τοῦ ποιητῆ τῶν «Stances», εἶναι σὰν παραπεταμένος μετὰ τὸ μονάχο κυπαρισσάκι του, καὶ τὴ λιγιστὴ πρασινάδα του. Ἄλλοι νομίζονε, πὼς τέτοιος τάφος στέκει στὸν ποιητὴ. Ἐμεῖς, θαρροῦμε, πὼς ἂν πρέπει κάτι νά προστεθῇ ἀπαραίτητα, κάτ' ἀπ' τὰ χρυσὰ γράμματα, πού λένε τ' ὄνομά του, εἶναι μιὰ ἀπ' τὴς «Stances» του, πού θά εἶναι τὸ καλλίτερο ἐπιτύμβιο.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

— Αὐτὸ τὸ μήνα, παρ' ὅλα πού φτάνει τὸ χινόπωρο, δυὸ μονάχα βιβλία βγήκαν, «Τὸ Δαφνί» τοῦ Δ. Γρ. Καμπούρογλου, σὲ καλλιτεχνικώτατη έκδοση, κ' ἡ δεύτερη έκδοση τῆς «Φλογέρας τοῦ Βασιληᾶ» τοῦ Κωστῆ Παλαμᾶ.

— Ἀκόμα λάδαμε καὶ τὸ φυλλαδάκι «Τραγούδια τοῦ Βλάμη» τοῦ Κώστα Γαζία. Δὲ φανταζόμαστε πὼς θέλει νά δημιουργήσῃ πάνω στὰ βλάμικα μοτίβα. Θαρροῦμε περσσότερο πὼς σατυρίζει καὶ σ' αὐτὸ—τόμολογάμε—πετυχαίνει ἀρκετά.

— ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ —

«Ὁ Νουμάς»—694—695—696—697—

Ἐχωρίζουμε: Κώστα Παρορίτη: Ἡ δόξα τοῦ κατηγητή. Ρήγα Γκόλφη: Ἀγγελοσ Βλάχος. Μ. Μπλακάση:

Στὴ μνήμη τοῦ Κ. Χατζόπουλου. Κωστῆ Παλαμᾶ: Γύρε στὸν ποιητὴ. Κώστα Παρορίτη: Ὁ δηγηματογράφος Κώστα Χατζόπουλος. Ρήγα Γκόλφη: Ἡ ποίηση τοῦ Κ. Χατζόπουλου. Κωστῆ Παλαμᾶ: Νεκρικὴ Ὁδὴ.

«Πινακοθήκη»—229—230—Μηνιαίο καλλιτεχνικὸ περιοδικόν. Διευθυντὴς Δ. Ι. Καλογερόπουλος.

Ἡ «Μοῦσα» πουλιέται στὴ Σύρα: στο βιβλιοπωλεῖο Καλουτᾶ, στὴ Χίο: στο βιβλιοπωλεῖο Ἰατρίδη.

Στὸν Πειραιᾶ στο βιβλιοπωλεῖο Ἡλιάδη καὶ Σώμου.

Περασμένα φύλλα στὰ γραφεῖα τῆς «Μούσας» Κολοκοτρώνη 37 καὶ στοῦ Γ. Βασιλείου Σταδίου 42.

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Τὸ πρῶτο φύλλο τῆς «Μούσας», ἀγοράστηκε πολὺ. Αὐτὸ μᾶς γέμισε χαρὰ, γιὰ δυὸ λόγους: πρῶτα—πρῶτα γιὰ τὸ καλομορφωμένο κοινόν, πλήθυνε ὑπερβολικὰ μέσα σὲ δυὸ τρία χρόνια, κ' ὕστερα—σὰν ἀνθρώποι ποῦμαστε ἔχουμε καὶ λιγάκι ἐγωϊσμό, γιὰ τὸ ὅτι οἱ κόποι μας, δὲν πῆγαν στὰ χαμένα.

Ὅποιοι ξέρουνε τί τρεχάματα καὶ τί δυσκολίες ἔχει ὡς πού νά βγῆ τὸ πρῶτο φύλλο ἑνὸς καθαρὰ λογοτεχνικοῦ καὶ καλλιτεχνικοῦ περιοδικοῦ, θά μᾶς ἔχουνε συχωρέσει: κι' ὅλας τὰ ὅσα τυπογραφικὰ λάθια μᾶς διαφύγανε, καὶ τίς λιγοστὲς ἀταξίες στὴν ὕλη, πού εἶχε ἡ «Μοῦσα» τοῦ περασμένου μήνα.

Δὲν ὑποσχόμαστε τίποτα: ξεφυλλίστε τὸ δεύτερο φύλλο καὶ συγκρίνετέ το μετὰ τὸ πρῶτο: ἔτσι, ἐλπίζουμε, νά μπόρῃσουμε νά καλλιτερεύουμε τὴ «Μοῦσα» ἀπὸ φύλλο σὲ φύλλο. Ἐνα μόνο ζητοῦμε ἀπ' ὅσους μᾶς διαβάζουν: νά πασιλοῦν νά διαδίδουν τὴ «Μοῦσα» ὅσο μποροῦν περσσότερο.

Ἐμεῖς οἱ δημοτικιστὲς, ἔχουμε ὁ κοχρέωση, νά ὑποστηρίξουμε τὰ δυὸ—τρία καθαρὰ λογοτεχνικὰ περιοδικὰ, πού βγαίνουν στὸν τόπο μας.

— ERRATA —

— Στὴ «Μαρία» τοῦ Gottschall, μετάφραση Δ. Κουκούλα, πού δημοσιεύτηκε στο πρῶτο μας φύλλο, ὁ ἔβδομος στίχος:

Γιατί 'σαι, ἀλήθεια, μιὰ προσευχούλα.

νά διορθωθῆ καὶ νά διαβασθῆ:

Γιατί 'σαι ἀλήθεια σὰ μιὰ προσευχούλα.

— Στὴ «Τιμὴ» (Σημειώματα) τρίτη γραμμὴ πρέπει νά διαβασθῆ—«τότε πού εἶχανε ἀκουστῆ οἱ «Πέρσες τῆς Δύσης».

ΔΗΛΩΣΗ

Παρακαλοῦμε, ὅσους κρατήσανε τὸ 1ο φύλλο, νά μᾶς στείλουν τὴν συντρομή τους, στὴ διεύθυνση: Περιοδικὸ «Μοῦσα», Κολοκοτρώνη 37.

LA MUSE

PUBLICATION MENSUELLE - BELLES LETTRES -
BEAUX ARTS - THÉÂTRE - CRITIQUE
37 RUE COLOCOTRONI - ATHÈNES - GRÈCE

ABONNEMENTS:

Pour une année Drachmes 12
Pour six mois » 7

Le cahier lepta 85

La Muse s'échangerait avec toute publication qui conserverait les Belles Lettres, les Beaux Arts, le Théâtre ou la Critique et qui lui serait envoyée.—Aussi la «Muse» publiera tout manuscrit qui traiterait les thèmes ci-dessus écrit en Français, Anglais, Italien ou Allemand.

ΜΙΑ-ΔΥΟ ΠΕΝΝΙΕΣ
ΣΤΟΥΣ ΦΙΛΟΥΣ

Γράμματα καὶ γράμματα! Φχαριστοῦμε θερμὰ ὅσους εἶχανε τὴν καλωσύνη νά μᾶς γράφουνε καλὰ λόγια κ' εὐχὲς καὶ τούς παρακαλοῦμε νά ἐξακολουθήσουνε δείχνοντας τὸ ἴδιο ἐνδιαφέρον γιὰ νά πᾶμε, κατὰ πὼς μᾶς εὐχονται, προοδεύοντας.

Παρακαλοῦμε ἀκόμα ὅσους μᾶς στέλνουνε ἔργα γιὰ δημοσίευσιν, ἂν θέλουνε νά τοὺς ἀπαντήσουμε ἀπὸ τὴ στήλη τούτη νά μᾶς τὸ γράφουνε γιὰ νά μὴν ἔχουμε ἔπειτα δυσάρεσκεῖες μιὰ καὶ θά ποῦμε πάντα τὴ γνώμη μας γυμνῆ, γυμνότερη ἀκόμα κ' ἀπὸ τὴν ἀλήθεια.

Κο Π. Βασ. Τὸ γράμμα σου μᾶς θύμισε τὸν πρόλογο τοῦ J. Richerpin στὰ «Σπανιόλικα παραμύθια» του... «καλοπροαίρετοι, χασομέρηδες» καὶ τὰ ρέστα: μὰ σὰν νά παρακάνεις πνέμα φιλαρῶκο μας. Ὅσο γιὰ «τὰ δῶρα τῆς ζωῆς» ἔχουνε δυὸ σπουδαία προσόντα πού λείπουν ἀπὸ τὰ ἐννιά δέκατα τῶν τραγουδιῶν πού μᾶς σταλθήκανε: μέτρο καὶ καλοβαλμένη ρίμα. Θέλει ὅμως περσσότερη πνοή, κ' αὐτὸ θαρροῦμε πὼς εἶναι τὸ κυριώτερο Κο Ν. Ἄν. Στὸ «παραστράτημα» εἶχαμε τὴν ὑπομονὴ νά μετρήσουμε σὲ δυὸ τετράστιχα τέσσερις χασομωδίες. Ἐπειτα εἶναι καὶ κείνα τὰ «χρυσομέτωπα! ἄστρα...» τὰ «καστανὰ μάτια μετὰ τὴ πολὺλαλῆ ἐρυθροφωτιά τους» πού δὲν εἶναι καθὼς θά νομίζεις ποιητικὲς ἄδειες. Πρόσεχε, μελέτα, καὶ στέλνε μας. Κο Δ. Δαν. ἀρκετὰ καλὸ. Θάπρεπε νά σὲ βλέπαμε μονάχα γιὰ νά σοῦ ποῦμε μερικὰ πράματα. Πέρα 4—ὀ.— Δίδα Α. Δουκ. Ἐχει κομμάτια τὸ τραγουδάκι σας πούχουν πολλὴ ποίηση: δυστυχῶς κοντὰ σ' αὐτὰ βρίσκει κανεὶς ἀρκετὴ πεζολογία. Χτενίστε το καὶ ξαναστείλτε τό μας. Προσέχτε τὸ 2ο τετράστιχο τοῦ πρώτου ὀχτάστιχου, ὅλο τὸ δεύτερο ὀχτάστιχο, καὶ τὸ 4ο δίστιχο τοῦ τρίτου. Κο Μ. Σπασ. Ἡ «Γαλήνη» σου δημοσιεύεται. Τὸ «Βραδυνόν» καλὸ μὰ θέλει λάξεμα ὁ στίχος. Ὅσο γιὰ τὸ «Amour par terre» καλὴ μετάφραση μὰ μῆτε ρυθμὸ βλέπουμε, μῆτε ρίμα, μῆτε τίποτε καί, ξαῖρε το, εἶναι ἀπὸ τίς θεμελιώδικες ἀρχές μας ὁ ρυθμός, ἂν ὄχι τὸ μέτρο (ἐννοοῦμε τ' ὁμομόρφον) σὲ κάθε τραγούδι. Φρονοῦμε πὼς οἱ Νέοι ποιητὲς πρέπει πρώτα-

πρώτα νά μάθουν στίχο κ' ἔπειτα σὰν αἰστανθοῦν γερὰ τὰ φτερά τους μποροῦν, ἂν θέλουν, νά κάνουν ὅτι τοὺς περάσει ἀπ' τὸ κεφάλι. Λάδαμε τὸ γράμμα σου. Τέτοιο τραγούδι δὲ μᾶς ἔσπειλες. Κο Α. Δρακ. Οἱ «Προσευχές» καλὸ. Ἐχει μερικὲς παραφωνίες στο στίχο καὶ κάπια ἀοριστία στὴν ἔκφραση. Δουλέψτε καὶ ξαναστείλτε μας: περιμένουμε. Τὸ «Φιλί τοῦ Θανάτου» ὑπερβολικὴ περιττολογία πού δὲ στέκει, ἴσως κ' ἡ βάση σθερῆ. Περσσότερο κάνετε γὰρ στίχο, γράφετε ὅμως καθαρώτερα ἄλλοτε γιὰ νά πῆ βγάζουμε τὰ μάτια μας. Κο Θ. Σκρ. Γράψαμε. Κο Μ. Γιαν. Τὸ «Θέλω» δημοσιεύεται. Γιὰ τ' ἄλλα γράψαμε. Κο Κ. Δαγ. Γιατί κυνηγᾶτε τίς ρίμες χωρὶς νάχετε ἰδέα ρυθμοῦ; Ἴσως μετὰ τὸ διάβασμα σιγὰ—σιγὰ φτιάξετε αὐτὸ τὸ μεγάλο ἐλάττωμα. Γιὰ τὸ «Σταμνί» θαρροῦμε πὼς θάγινε κάποιον λάθος στὴν ἀντιγραφὴ γιὰ τὸ δὲν καταλαβαίνουμε λέξη. Νοσιμάζετε καὶ στέλνετε. Ἐχοῦμε γιὰ πρέγραμμα νά βοηθᾶμε—κατὰ τὸ δυνατό βέβαια—κάθε καλὴ προσπάθεια. Κο Ν. Σκεν. Εὐχαριστοῦμε. Δοκιμάζετε πάντα καὶ στέλνετε. Ἀποφεύγετε αὐτὸ τὸ εἶδος: εἶναι πολὺ πολὺ δύσκολο. Σφίγγετε πάντα τὰ νοήματα. Κο Γ. Βαγ. Καθαρώτερα σὰς παρακαλοῦμε. Κάτι λένε τὰ τραγούδια σας, μ' αὐτὸ τὸ κάτι χάνεται μετὰ τὴν ἐκζήτηση τῶν λέξεων καὶ τῆς ρίμας. Δουλεῦτε καὶ ξαναστείλτε. Ἡ «Ἀγάπη» ἀρκετὰ καλὴ ἂν τ' ἀπτέρια—γιὰ χατῆρι τῆς ρίμας—δὲν εἶχαν χέρια. Κο Μ. Α. Κλ. Χιδ. Φχαριστοῦμε. Θά κάνατε κάτι ἂν προσέχατε λιγάκι στὰ νοήματα κ' ἂν θελήσετε νά προσέξετε λιγάκι τὴν ρίμα. Μὴν ἀφίνετε τὴ φαντασία σας ἀχαλίωτη. Κο Μ. Καρ. Τὸ τραγουδάκι σας πολὺ πλαδαρό. Τέτοια θέματα σὰν καταπιάνεται κανένας, πρῶτα—πρῶτα σφίγγει τίς ἐννοιες καὶ διαλέει λέξεις πού στέκουν. Ἐπειτα κ' ὁ στίχος δὲν πηγαίνει. Χρειάζεται μικρὸς χτυπητός ρυθμός. Αὐτὰ ὅλα στὰ λέμε γιὰ τὸ μᾶς ἀρέσουν μερικὰ κομμάτια. Πάντα ἀπόφευγε τὸ πλαδαρό καὶ τὸ ξεκάρφωτο τῶν ἐνοιῶν. Ξαναστείλτε μας. Κο Κλ. Κλων. Πειραιᾶ. Φχαριστοῦμε. Βλέπετε πὼς τόχομε βάση. Τὸ δηγηματάκι σας καλὸ. Θά τὸ ξανακυττάξουμε. Δουλεῦτε γιὰ τὸ θαρροῦμε πὼς κάτι κάνετε. Ὅσο γιὰ τὴν «Ἐνωσιν» θαρροῦμε πὼς μπορεῖ νά λέγεται κ' «Ἐνωσιν» Περιμένουμε νά δοῦμε τὴ δουλειά της. Ἀκόμα περιμένουμε καὶ δικὰ σου. Θέλουμε ἐξέλιξη. Οἱ νέοι μόνο πού ἐξελίσσονται θάχουν κάθε υποστηρίξη μας.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΔΗΜ. ΕΥΑΓΓΕΛΙΑΝΣ

ΑΓΟΡΑ ΚΑΙ ΠΩΛΗΣΙΣ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ—ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΩΝ
ΕΙΔΗ ΓΕΝ. ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΕΠΙ ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ

Κουμπάρη 8. Ἀθήναι

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΓΕΩΡΓΙΟΥ Ι. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

42 — ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ — 42

ΤΜΗΜΑ ΕΚΔΟΤΙΚΟΝ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ "ΕΚΛΕΚΤΑ ΕΡΓΑ,"

1. <i>Χάμσον Κ.</i> Βασίλισσά τοῦ Σαββᾶ καὶ ἄλλα Διηγήματα	Δρ.	2.—
2. <i>Γκέιγερσταμ Γ.</i> Τὸ Ἀγόρι τῆς κυρᾶ-Λένης Διήγημα	»	1.75
3. <i>Κίλλαντ Ἀλ.</i> Ἡ μάχη τοῦ Βαρτελῶ, Δύο φίλοι, Διηγήματα	»	1.75
4. <i>Γκέιγερσταμ Γ.</i> Ὁ Πέτρος μετ' ὄνα μάτι, Χιονισμένος χειμῶνας	»	1.75
5. <i>Ἴψεν Ἐρρ.</i> Ἐντα Γάμπλερ. Δράμα σὲ 4 μέρη, μετάφρ. Λ. Κουκούλα	»	2.75
6. <i>Φλωμπέρ Γ.</i> Μιὰ ἀπλοῖκῃ καρδιά, Ἡρωδιάς, διηγήματα	»	1.75
7. <i>Γκωτιέ Θ.</i> Τὸ κακὸ Μάτι, Ρομάντο	»	2.50
8. <i>Γκαῖτε.</i> Ἐρμάννος καὶ Δωροθέα, μετάφρασις Κ. Θεοτόκη	»	2.—
9. <i>Μπιέρσον Μ.</i> Ἡ κόρη τοῦ Βουνοῦ	»	2.50
10. <i>Χάινε Ε.</i> Λυρικὸν Ἰντερμέδιο. Μετάφρασις Λ. Κουκούλα	»	2.—
11. <i>Θεοτόκη Κ.</i> Κατ'ἀδικος	»	2.50
12. <i>Ἀντρέγιεφ Δ.</i> Τὸ σκοτάδι καὶ ἄλλα διηγήματα	»	2.50
13. <i>Ροῖδη Ἐμ.</i> Ἡ πάπισσα Ἰωάννα	»	4.—
14. <i>Φὸς Ρ.</i> Δύο Ρωμαϊκὰ Διηγήματα	»	2.50
15. <i>Οὐέλλς.</i> Ἡ Χώρα τῶν Τυφλῶν καὶ ἄλλα διηγήματα	»	2.50
16. <i>Βουτυρᾶ Δ.</i> «Παπᾶς εἰδωλολάτρης» καὶ ἄλλα διηγήματα	»	3.50
17. <i>Ἐρνέστου Χόφμαν.</i> Βιολὶ τῆς Κρεμῶνας καὶ ἄλλα Διηγήματα. Μετάφρασις Τάκη Μπαρλᾶ	»	2.50
18. Σολωμοῦ Ποιήματα	»	3.50

ΒΓΗΚΑΝΕ:

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ Ν. ΒΟΥΤΥΡᾶ

«ΠΑΠΑΣ ΕΙΔΩΛΟΛΑΤΡΗΣ» ΚΙ' ἌΛΛΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Σελίδες 212 Δραχμὲς 3.50

ΕΚΔΟΤΗΣ: Γ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

42 — Ὀδὸς Σταδίου — 42.

ΑΘΗΝΑΪΚΟΝ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ Α. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Κολοκοτρώνη 37